

Mir.¹

Fr. Omerza.

Kako lahko se potegne meč, a kako težko najde zopet pot v nožnico, je čutila tudi Grčija, ko je divjala po rodovitnih deželah od leta 431. do 421. peloponeška vojska. Nas zanima tukaj le prvi del vojske. Spartanski kralj Arhidamas je pripeljal 60.000 mož v Atiko, ki so uničili nasade oljk in smokev, posekali vinske trte, razbili sode po kletih. »Ta dan bo začetek velike nesreče za Grke!« je zaklical spartanski poslanec Atencem, ki so odklonili vsako pogajanje. Kako bridko so se uresničile te besede! Atenci so se držali za zidovjem, kjer je bila zbrana skoro vsa država. Kar izbruhne strašna kuga, ki je morila po mestu tri leta (430—427). Zgodovinar Tukidides pravi, da je padlo 300 vitezov, 4400 pravih državljanov in 10.000 prostih in sužnjev. Grozne žrtve posestrime boja! Atenci so ponudili mir, a Sparta ga je odklonila. Novo klanje med helenskimi rodovi! Leta 426. so se pričeli Spartanci pogajati o miru, a odklonilo ga je atensko ljudstvo pod vplivom kričača usnjara Kleona, želje Nikija in kmetov so se razblinile. Ko je Demostenes leta 425. zasedel Pilos v Meseniji in odrezal spartanske hoplite na otoku Sfakteriji od celine, so se Spartanci zopet začeli pogajati, toda zopet je zmagal Kleon. Sovražnik se mora uničiti! Vreden sodrug Kleona je bil pri Spartancih Brasidas, ki je tudi vedno govoril za vojsko. Toda kazen pride tudi na vojne hujskače. Slavni grški tragik Ajshilos pravi v Agamemnonu:

Nevarno je, če ljudstvo z jezo govori,
ker narodovo smrt maščuje s kaznijo.
Teži me skrb, da zvedel bom,
kar krije zdaj še temna noč,
ker bistro zro bogovi nanj,
kdor mnogih smrt na vesti ima.
In maščevalni duh temè
v nestalnem toku naših dni
udari sčasoma hudó,
kdor po krivici srečen je (v. 456—465).

Tudi za Kleona in Brasida je prišel dan plačila. V bitki pri Amfipoli leta 422. sta padla oba bata, kot pravi Aristofanes, glavni oviri miru. Prvi je zbežal Kleon, ki je bil na begu ubit.

Dosti zla so mi storili,
ki domá so kakor levi,
v boju pa lisjaki vsi (v. 1188—1190).

Sparta je izgubila prvega poveljnika, Atene svojo armado. In zdaj se je zazdelo obema državam, ki sta bili do kraja izmučeni, da bi bilo koristno skleniti mir.

¹ Za podlago sem vzel izdajo: T. Bergk, Aristophanis comoediae; vol. I, Lipsiae 1903². Dobro mi je služila tudi nemška prestava J. Minckwitz (Langenscheidtsche Bibliothek, 5. B., Berlin). Pripomniti moram še, da sem bil prisiljen zaradi nemoralnosti izpustiti sledeče verze: 879—880, 886—904, 907—908, 963—967, a nimajo za razvoj dejanja nikakega pomena. — Mimo grede vprašam: Ni li Aristofanov polet na Olimp vzorec za Levstikovo Ježo na Parnas?

Mir — kako zaželena beseda v sedanjih časih! Nič drugače ni bilo takrat na Grškem, ko je vojska trajala že deseto leto. Kako je morala vzplamteti ta želja po miru — pri vojnih dobičkarjih seveda jeza in obup —, ko je malo pred sklepom miru spomladi leta 421. poslal Aristofanes v komediji »Ejrene« v imenu trpečega ljudstva kmeta na Olimp prosit miru, iskat boginjo Ejreno, Miroslavo! Kmet Gornik kot zastopnik miroljubnih poljedelcev odjaha na hroščugovnaču za blagor Grčije proti nebu, da bi zvedel od Zevsa, kaj je z boginjo miru. Toda najvišjega boga ni doma, skril se je, da ne vidi klanja na zemlji in ne sliši prošnih klicev. Lačnega Herma potolaži s kosom gnjati in zlato čašo, da mu pokaže Miroslavo. Ko jo potegnejo iz prepada kmetje sami, se prikažeta hkrati z njo tudi njeni zvesti spremeljvalki Dobroslava (Opóra, boginja sadežev in zlasti vinske trte) in Svetoslava (Teoria, boginja slavnostnega veselja). S temi se spusti na zemljo, da bi praznoval v obilici in veselju praznik miru. Sam se poroči z Dobroslavo, Svetoslavo pa izroči zbornici.

Kako navdušeno je moral peti zbor:

O radóst, o radóst!
Sira sem, čebule prost,
rešen šlema težkega,
kajti vojska vŕšeč mi ni (v. 1127—1130).

In nič manj vneto bi ne zapeli naši trpiní, ko bi se vrnili:

Molčíte zvestó!
Nevesto naj kdo
K nam semkaj iz híše pripelje!
Naj baklje goré
in ljudstvo naj vse
veselo zavriska, zapoje!
Orodje sedaj
na polje nazaj
spet moramo kmalu prínesti,
poprej pa na ples
in pijmo ga vmes,
Hiperbola vun pa spodímo!

K bogovom dvignímo v molitvi roké,
na rod naj helenski bogastvo rosé,
naj kaŕše z ječmenom se polníjo nam
in vina pri vsakem naj polna bo klet
in smokev dovolj,
krog žen naj pa skače kopica otrok!
Naj vrne se zopet k nam ves blagoslov,
ki prej smo uživali v srečnih ga dneŕ,
in meč naj bleŕčeči počíva! (V. 1316—1328.)

Aristofanes, ki je spisal to komedijo, je živel približno 450—385 pred Kr. V politiki je držal s stranko miru in aristokrati; zato je prizanašal Nikiju, Teramenu, Kritiju, toliko bolj je pa bičal kričače Kleona, Hiperbola in Kleonima. Ta svoboda govora, kot jo vidimo tukaj,

se je razvila zlasti pod Periklejem. Pesnik ni bil vezan na razne paragrafe in policijo, smel je javno ožigosati vsako osebo, naj bo še tako visoka. On je bil cenzor javnega mnenja, ker dnevnikov in političnih listov ni bilo. Zato dobimo ravno iz komedij jasno sliko tedanjih razmer. Toda kljub vsej resnosti političnega razmotrivanja je skušal pesnik zbuditi smeh pri poslušalcih; dovtipi so bili včasih precej robati in surovi. Naše moderne živce to seveda odbija, kot n. pr. prizor z govnačem; toda vedeti moramo, da je to komedija, ki hoče podati resno snov v smešni obliki: ridendo dicere verum.

Osebe.

Górník iz Atmonije,	Oklêpar.
atiški kmet.	Trobéntar.
Dva njegova hlapca.	Čeladar.
Hčerke Górníkov.	Kopjar.
Hermes.	Lončar.
Zbor: atiški kmetje.	Lamahov sin.
Hierokles, prerok.	Kleoninov sin.
Boj.	Ejrene, Miroslava,
Hrum.	Opora, Dobroslava,
Srpar.	Teoria, Svetoslava,
Perjaničar.	molčeče osebe.

Kraj: Dvorišče Górníkov, nato Olimp, slednjič zopet dvorišče. Čas uprizoritve: l. 421 pred Kr.

(Dvorišče kmeta Gornika s hlevom, v katerem je zaprt velik hrošč-govnač. Dva hlapca krmita žival: eden mesi v kadunjah blato, drugi pa meče hrošču izgotovljene kolače. Več drugih hlapcev jima prinaša raznega blata.)

Hlapec A.

Daj, hitro daj kolač, da hrošču ga bom dal!

Hlapec B.

(vzame kos iz kadunji).

Na, tu je. Daj mu ga! Da crknila bi zver!

(Vrže kolač hrošču.)

Sladkejšega kolača nikdar naj ne jé!

Hlapec A.

Daj drugega mi brž, ta naj od osla bo!

Hlapec B.

5 Na, tu ga imaš.

(Hrošč ga takoj pogoltne.)

Pa kje je zdaj kolač?

Ne mara jesti več?

Hlapec A.

Kaj? Zgrabil ga je koj, ga z nógama valil in — zgínil je cel v prepad. Zatorej peci brž, napeci jih dovolj!

Hlapec B.

10 Pomáčajte, blatarji dragi, vas rotim, če nočete, da delo to me zaduši.

Hlapec A.

Brž drugega mi daj od dečka hotnega! Kaj boljšega želi si, pravi, mu srce.

Hlapec B.

Na, tu je. — Ene sem, možje, pač krívde prost: nihčè ne bo dejal, da jedel sem meseč.¹

Hlapec A.

15 Še enega mi daj, nato pa še in še in peci dalje še!

Hlapec B.

Pri bogu, jaz ne več!
Prenašati ne morem tēga več smradu.

Hlapec A.

Ves smrad bom torej vzel in nesel mu ga v hlev.
(Odnese kadunje v hlev.)

Hlapec B.

Odnese k vragu ga in sam ti pojdi z njim!
20 Če znano je komú, naj vendar mi pove, kje kúpiti bi mogel nos brez nosnice. Bolj težkega opravka celi nima svet kot hrošča hrániti, mesíti, pečí mu. Saj svinja ali pes se vrže kot na plen,
25 če neseš kaj za plot; poglej pa ta napuh! Kar jezno mrda se in jedel ti ne bo, če mu ne dam, kar mesil prej sem celi dan kot žena, ki pripravlja sladke redkvíce.² Pogledal bom, če že kosilo je končal,
30 pri pol zaprtih vratih, da me ne zazre.

(Gleda skozi odprtino in govori hrošču.)

Tako, le hrabro dalje, nehati ne smeš, da trebuh počil bo, ko znal ne boš, kedaj. Kák nagnjen je naprej, ko žre prokleti vamp, kot rokoborec kák, in giblje s kočniki,
35 pri tem vrti pa glávo in roké takó kot delajo vrvarji, kadar pletejo za ladijo tovarno kak debél konop. Smrdljiva in požrešna, grda je ta stvar. Kdo šibe te gospod³ je od boğov, ne vem.
40 Da Afrodíta ní, to menda reči smem.

Hlapec A.

In Gracije nikdâr.

Hlapec B.

Čígava pa tedaj?

Hlapec A.

Gromovnika bo Zevsa zver gotovo ta.

Hlapec B.

Ne reče li tedaj gledalcev láhko kdo, mladenič domišljav: »Kaj pa pomeni to?
45 Čemu ti hrošč naj bo?« In neki mož nato iz Jonije mu dé, ki prav pri njem sedi:

¹ Kadar so mesili sužnji testo, so jim dali okrog vratu lesen obroč, da niso mogli z roko do ust.

² Pecivo v obliki redkvíc.

³ Vsakemu bogu so pripisovali neko žival, ki mu je bila najbolj ljuba. Hlapec odloči to šibo Zevsu, ki pošilja strašne bliske.

»Na Kléona¹ to cika, kot se meni zdi,
ker oni brez sramu človeško blato je.«
Zdaj moram iti v hlev, da hrošču piti dam.
(Odide.)

Hlapec A.

- 50 Jaz deci ti novico čem povedati
in tudi tem možičkom kakor vam, možje,
in tudi vam, možaki, isto bom odkril
in isto tudi vam, možakarji, povem:
moj gospodar nori na čisto nov način,
55 na takšen ne kot vi, na čisto nov, vam dem.
Ves božji namreč dan ozira se v nebo,
široko gori zija, nad Zevsom krega se
ter govori: »O Zevs, kaj storil neki boš?
Daj, deni metlo stran, ne pometaj Grčije!«

Gornik
(v hiši).

- 60 Ojoj, ojoj!

Hlapec A.

Molčite! Zdi se mi, da slišim nekak glas.

Gornik.

O Zevs, kaj storil boš še z ljudstvom našim
kdaj?
Uničil vsa boš mesta, znal ne boš kedaj.

Hlapec A.

- To zlo je ono, to, kot prej sem pravil vam;
65 norosti namreč zgled zdaj slišite sami.
Kaj najprej je dejal, ko žolč ga je prijel,
poslušajte. Sam záse rekel je takó:
»Kakó bi neki mogel najti k Zevsu pot!«
Nato si je naredil drobne lestvice
70 in kvišku proti nebu plezal je po njih,
dokler ni zdrknil doli in gláve si razbil.
A včeraj je odhitel — kam, jaz sam ne vem —
ter z vélikim ajtnajskim² hroščem je prišel.
V oskrbo ga izróčil meni je nato,
75 ga gladil kot žrebička sam je in dejal:
»Krilatec plemeniti, dragi Pegasus,
naravnost k Zevsu zléti, prosim te, z menojo!«
Pokukal bom, da vidim, kaj sedaj počne.

(Pogleda skozi špranjo na vratih.)

- Gorje mi, revež jaz! Sosedje, hitro sèm!
80 V višine se je zračne dvignil moj gospod,
na hrošču kot na konju jezdec se drži.
(Gornik se prikaže v zraku na okomatanem veli-
kem hrošču. Potegne ga za vajeti, da se ustavi.)

Gornik.

- Le mirno, le mirno, počasi, moj hrošč!
Ne dirjaj, ne skakaj ošabno prevèč
takoј zdaj v začetku ponosen na moč,
85 še preden potiš se in udje zgubé
neukróčeno silo v poletu ti krill!

¹ Z ozirom na smrad in nesnago sta si usnjar Kleon in hrošč podobna. To pravi neki Jonijec, ker so zavezniki iz Jonije zelo mnogo trpeli v vojski, na katero je ščuval Kleon.

² Konji s Sicilije so bili znani kot izvrstni dirkači. Gornik ravna s hroščem kot s konjem.

In tudi ne dihaj mi, prosim, smradu!
Če delal boš v trmi še dalje takó,
tu v hiši ostani raj' naši domá.

Hlapec A.

- 90 O knez, moj gospod, kakó ti noriš!

Gornik.

Ti mólči, kar mólči!

Hlapec A.

Kam hočeš odplavati vèndar od nas?

Gornik.

Za blagor vseh Grkov od tukaj hitim:
izmisli sem nov si in drzen načrt.

Hlapec A.

- 95 Čemu pa letiš in brez vzroka noriš?

Gornik.

Govóri le dobro in ne blebetaj,
ne črhni več take, radósti je čas!
Sporóči in reci ljudem, naj molčé,
100 kłoake, povej, in kanale da vse
naj s svežo opeko na novo zgradé
in zadnjice s ključem zaprejo.

Hlapec A.

Molčati ni mi móči, če mi ne poveš,
kam misliš odleteti.

Gornik.

Kam drugam naj grem
kot proti nebu k Zevsu?

Hlapec A.

Kák namen imaš?

Gornik.

- 105 Povprašal bi ga rad za Grke, kar jih je,
kaj vendar misli z njimi, kák njegov je sklep.

Hlapec A.

In če ti rekel nič ne bo?

Gornik.

Ga tožil bom,
da Mediјcem želi izdati Grčijo.

Hlapec A.

Tegà ne boš izpéljal, dokler jaz živim.

Gornik.

- 110 To trden moj je sklep.
(Se dvigne više.)

Hlapec A.

Ojoj, ojoj, ojoj!
Otroci, oče vaš zapustil vas je tu
sirote ter skrivaj odhaja sam v nebo.
Prosíte ga očeta, o nesrečnika!
(Otroci Gornikovi prihite iz hiše, a jih gledalci ne
vidijo.)
(Dalje.)

Mir.

Fr. Omerza.

Hčerka.

- 115 Oče, o oče, je glas li resničen,
ki smo ga slišale v hišici naši,
češ da boš pustil nas, sam pa med ptiči
dvignil se h krokarjem s pišem boš vetra?
Kaj je resnice na tem? Povej mi, če ljubiš me,
oče!

Gornik.

- Hčerke, saj vidite sáme! A vzrok je, ker
vsèkdar boli me,
120 kadar me prosite kruha in kličete
»Oče predragi,«
ni pa drobtine nikjer, še vinarja
najti ni v hiši.
Ako z uspehom se vrnem domov, še v istem
trenutku
štruco veliko bom dal in polno vam pest kot
prigrizek.

Hčerka.

- 125 In kašen vodil most te bo čez táko pot?
Po poti namreč ti te ladja ne pelja.

Gornik.

Kaj ladja! Saj krilato nosi me žrebe.

Hčerka.

Kakó ti, očka moj, na misel je prišlo,
da hrošča vpregel si, da z njim k bogovom
greš?

Gornik.

- 130 Ajsopos je povedal v svojih bajkah nam,
da prišel je k bogovom med krilatci sam.

Hčerka.

Kar praviš, oče moj, je neverjetno mi,
da prišla je k bogovom ta smrdljiva stvar.

Gornik.

Kot orlov je sovražnik prišel tja nekoč
ter mu iz maščevanja jajca je pobral.¹

Hčerka.

- 135 Ti moral bi upreči rajši Pegasa,
da tragičen² vsaj zdel bogovom bi se bolj.

Gornik.

Potem bi bilo treba dvakrat več jedi!
Sedaj pa, kar jaz sam pojedel sem poprej,
nakrmil z isto hrano tega bom lahkó.

Hčerka.

- 140 Kako pa, če v globoko pade ti morjé?
Bo mogel iz valov se réšiti kot ptič?

¹ Ker je pometal hrošč iz maščevanja iz gnezda jajca orlu, ker mu je požrl mladiče, se je obrnil orel do Zeusa, ki mu je dovolil, da je položil nova jajca v njegovo neдрje. Hrošč, še vedno jezen, prileti k Zeusu, ki skoči za njim, da bi ga ujel, pri tem je pa vržel jajca na tla.

² V Evripidovi tragediji je jahal Belerofon na Pegasu v nebo ter padel v morje.

Gornik.

Imam krmilo dobro, tega rabil bom;
kot naksijski¹ mi čoln prišel prav bo hrošč.

Hčerka.

In kakšen te pristan, če padeš, bo sprejel?

Gornik.

- 145 Saj Hroščev² je pristan v Pireju, mar ne veš?

Hčerka.

Če zdrsneš morda doli, toliko vsaj glej,
da hrom Evripidu³ ne boš podal snovi
in v žaloigri ti uloge dal ne bo.

Gornik.

To meni bo na skrbi. Torej zbogom zdaj!

(Plava vedno više.)

- 150 Vi drugi, za katere grem to težko pot,
smrdljivih se potreb vzdržite vsaj tri dni!
Če v zraku namreč smrad zaduhal moj bo konj,
bo vrgel mene vznak in duh užival bo.

(Dvigne se še više. Pozorišče se polagoma izpre-
meni. Med potjo se pogovarja s hroščem.)

- 155 Predragi moj Pegasos, léti vesel,
z ušesi radostnimi slušaj žvenket,
ki sliši od zlatih se vajeťov ust.

(Kratek odmor.)

Kaj delaš, kaj delaš? Kam nózdrvi zdaj
obračaš k smrdljivim kloakam navzdol?
160 Poženi se krèpko, pogumno od tal,
široko razpróstri med letom perut
ter k Zeusu naravnost pohiti na dvor.
Obračaj svoj nos od nesnažnih stranišč
in pusti dišave vsakdanjih jedí!

(Kratek odmor. Pogleda na zemljo.)

- Kaj delaš, človeče, za plotom ti tam
165 v pirejskem pristanu, kjer dom je vlačug?
To smrt je za mene! Izgrebi takoj
tam jamo in zémle nanosi gor kup
ter maternih dúšic nasadi na njem
in z oljem polij! Če zvrnem se vznak
170 in meni pri tem bo zgodilo se kaj,
vsled zadnjice tvoje za mojo bo smrt
tvoj Hios⁴ pet plačal talentov.

(Odmor. Dvigne se više.)

¹ Na Naksu so delali čolne, ki so jih imenovali zaradi podobnosti hroščem.

² Tako se je imenovalo eno od treh pristanišč v Pireju pri Atenah.

³ Evripides je rad uprizarjal pohablence, kot n. pr. Belerofonta, ki je bil zaradi padca hrom.

⁴ Hijci so bili znani kot dandanes Judje po umazanosti. Vrhtega biča pesnik tudi Atence; kar so namreč sami zakrivali, vse to so morali plačati zavezniki.

175 Gorje mi, kàk bojim se! Ni več šala to.
O pazi vèndar, strójník¹, pazi na menè!
Že čutim, da kroĝ popka nekaj se vrti.
Le glej na me, da jesti hrošču dal ne bom!
(Pred njim se prikaže Olimp in stanovanja bogov.)
Zdaj blizu že bogov sem, kot se meni zdi;
saj Zevsovo že hišo tu pred sabo zrem.
(Stopi s hrošča, gre k palači in trka na vrata.)
Kdo Zevsov je vratar? Odprite! Slišite?

Hermes

(stopi iz hiše in gleda okrog sebe).

180 Odkod sem čul človeški glas?

(Zagleda čudeč se hrošča.)

Knez Herakles!

In kakšno vidim tu pošast?

Gornik.

To konj je hrošč.

(Hermes zagleda šele zdaj Gornika.)

Hermes.

Predrznež in nesramnež, o smrdljivec ti,
hudoba, cvet hudob, hudob največja ti,
kakó si prišel sèm, hudoba vseh hudob?

185 Povej, kàk zoveš se?

Gornik.

Hudoba vseh hudob.

Hermes.

Kàk rod je tvoj? Odkrij!

Gornik.

Hudoba vseh hudob.

Hermes.

Kdo oče tvoj je?

Gornik.

Moj? Hudoba vseh hudob.

Hermes.

Prisežem ti, da čaka smrt gotovo te,
če pravega imena meni ne poveš!

Gornik.

190 Jaz Gornik sem iz Atmonije, učen kletar,
nikakšen sikofant, in ne trĝujem rad.

Hermes.

Kaj iščeš tu?

Gornik.

Ta kos mesa prinašam ti.

Hermes.

Kàk, mevža, si prišel?

Gornik.

O gladež, vidiš zdaj,

da več se ti ne zdim hudoba vseh hudob?

195 Zdaj pojdi in pokličì Zevsa mi!

¹ To je mož, ki je stal pri stroju, ki je dvigal Gornika v zrak.

Hermes.

Hm, hm!

Bogovom pred oči pa prišel ti ne boš,
ker vsi se izselili včera so od tu.

Gornik.

Kam neki?

Hermes.

Nekam.

Gornik.

Toda kam?

Hermes.

Prav daleč proč,
tja gori, kjer neba najvišji je obok.

Gornik.

200 Kakó pa, da ostal ti sam si torej tu?

Hermes.

Da lončke, krožničke in vrčke varujem,
ostalo drobnarijo blaženih bogov.

Gornik.

Zakaj pa izselili so bogovi se?

Hermes.

205 Iz jeze nad Helenci. Kjer sami so prej
bogovi bivali, nastanil se je Boj,
da sme storiti z vami, kar se zljubi mu.
Sami pa so izbrali si najviše dom,
da zrli več ne bodo klanja vašega
in slišali več vzdihov, prošenj od zemljé.

Gornik.

210 Zakaj so nam storili vendar to? Povej!

Hermes.

Ponujali so mir pogosto vam, a vi
izbrali ste si boj; če majhen le uspeh
Lakonček je imel, ponosno je dejal:
»Pri bogu, zdaj Atenček kazen plačal bo!«
215 Če dobro pa Atenčku šlo je morda kje
in prišel je iz Sparte sel glede miru,
ste rekli vi takoj: »Zvoditi nas želé,
pri Zevsu, pri Ateni! Ne odnehajmo!
Saj pridejo nazaj, če Pilos bode naš.«

Gornik.

220 To slika je besed, ki slišiš jih pri nas.

Hermes.

Zato ne vem, če boste Miroslavo kdaj
še videli na zemlji.

Gornik.

Kam je zdaj odšla?

Hermes.

V zelo globok prepad zaprl jo je Boj.

Gornik.

V katerega?

Hermes.

225 Tam doli. Hkrati še poglej,
kāk velik kup kaménja znosil je na njo,
da ne dobite je nikdār.

Gornik.

Razloži mi,
kaj vendar hoče z nami, kaj naredil bo!

Hermes.

Jaz eno vem samó, da včeraj je zvečer
strašansko velik možnar sèm prinesel si.

Gornik.

230 Pa kaj počel bo vèndar z možnarjem le-tem?

Hermes.

Tu notri namerava mesta stolči v prah.
Jaz grem, ker zdi se mi, da kmalu pride vun,
tāk grozno v hiši ropota.

(Odide. Sliši se hrum.)

Gornik.

O revež jaz!
Brž béži in se skrij! Zazdelo se mi je,
da možnarja sem zvon zaslišal bojnega.
235 (Se skrije. Boj stopi z velikanskim možnarjem iz
hiše.)

Boj.

Gorje, ljudje, ljudje, nesrečni vi ljudje,
kāk bodo klopotali bóli vam zobje!

Gornik.

Apolon, kakšno žrelo možnar ta ima!
Kāk grozen je že Boj, če vidiš ga samó!
240 Je to li ono zlo, ki straši nas, mori,
zaščitenó in strašno, urnogibčnih nog?

Boj.

O trikrat, petkrat joj, desetkrat, stokrat joj
ti, mesto Prasija, kāk danes te zdrobim!
(Vrže česna¹ v možnar, da ga stolče.)

Gornik.

To nas ne bríga nič, kaj Prasija nam mar!
245 Lakonce namreč zlo zadelo to je zdaj.

Boj.

O mesto Megara,² kāk stolkel bom te koj,
da zmlinčeno in drobno vse kot kaša bo!
(Vrže čebule v možnar.)

Gornik.

Oje, oje, oje! Kāk težko, grenko bol
je vrgel v možnar zdaj! Gorje ti, Megara!

Boj.

250 In ti, Sicilija,³ kāk čaka te pogin!
(Vrže v možnar sira.)

¹ Prasija namreč pomeni česen.

² Megarci so držali z Lacedemonci. Trgovali so zlasti s čebulo in česnom.

³ Del otoka je bil na strani Spartancev. Pridelovali so največ sira.

Gornik.

Oh, kakšno zdaj državo bedno bo zdrobil!

Boj.

Iz Atike¹ medu bom malo še prilil.
(Zlije medu v možnar.)

Gornik.

Drugačen rabi med in z atiškim varčuj,
ker óbole ta stane štiri! Slišiš li?

Boj.

255 Služabnik, kje si, Hrum?

Hrum.

Želiš?

Boj.

Le čakaj me!
Kaj leno tu stojiš? Tu imaš zaušnico.

Gornik.

Ta peče.

Hrum.

O gorje, jaz revež! O gospod!

Gornik.

Je mar li v težko pest še česna kaj dodal?

Boj.

Prinesi brž mi bàt! Boš tekel?

Hrum.

Saj ga ni,
260 predragi moj gospod! Prišli smo včeraj sem.

Boj.

K Atencem torej skoči in prinesi ga!

Hrum.

Takoj, takoj, že grem; če ne, bom jokal spet.
(Odhit.)

Gornik.

Kaj naj storimo mi, črvički zemeljski?
Poglejte, kāk grozi nevarnost strašna nam!
265 Če prišel namreč bo, prinesel s sabo bàt,
bo mesta z njim sedé razdróbil v solčni prah.
Pogíne naj, o Bakhus, prazen vrne se!
(Hrum se vrne.)

Boj.

Kakó je?

Hrum.

Kaj želiš?

Boj.

Ga neseš?

Hrum.

Tisto stvar —
da, bàt — zgubili so Atenci, ni ga več,
270 usnjarja,² ki jermene je rezal z Grčije.

¹ Zdaj pride na vrsto tudi Atika in Atene. Himetski med je bil povsod znan kot najboljši. Gornik pravi, da stane 4 obole, t. j. okoli 70 vinarjev.

² T. j. Kleon.

- Gornik.**
- Atena častna ti, kàk storil ta je prav,
da ravno v pravem času ni ga v mestu več,
še preden kašo zlíl je česnovno na nas!
- Boj.**
- Po drugega brž hiti v Sparto! Da dobiš!
- Hrum.**
- 275 Gotovo, moj gospod!
(Odhit.)
- Boj.**
- Pa pridi brž nazaj!
- Gornik.**
- Kaj z nami bo, mójže? Za veliko gre stvar.
Če v samotraške tajne kdo je posvečen,
zdaj prišel zanj je čas, da molil bi gorkó,
da prej nogé si zvine, preden bāt dobi.
(Hrum se vrne.)
- Hrum.**
- 280 Gorje mi, revež jaz, gorje mi, da, gorje!
- Boj.**
- Kakó je, brž povej! Prinesel nisi nič?
- Hrum.**
- Spartanci izgubili tudi svoj so bāt.¹
- Boj.**
- Kakó, hudobnež grdi?
- Hrum.**
- V deželo Trakijcev
poslali so ga drugim, tam se zgubil je.
- Gornik.**
- 285 O Dioskura, prav storila, prav sta to!
Izboljša se mordā; o smrtniki, pogum!
- Boj.**
- Odnesi to orodje zopet proč od tu,
jaz noter grem in sam naredil bom si kij.
(Odideta v palačo.)
- Gornik.**
- Kot Datis² poželjivi pojem láhko zdaj,
ki pel je sredi dneva pesem to nekoč:
»Vesel sem, vriskam se, radujem se na glas!«
Zdaj prav je, se mi zdí, mójže iz Grčije,
ko prosti smo skrbi in hruma bojnegea,
da drago Miroslavo iz brezdna izvlečemo,
295 da zopet drug kak bāt oviral nas ne bo.
(Vpije glasno.)
- Umetniki, trgovci, kmetje, delavci,
priseljenci in tujci ter z otokov vi,
tecite hitro sèm, naj pride ljudstvo vse!
(Nadaljuje napol pojoč.)

¹ Poveljnika Brasida v bitki pri Amfipoli leta 422.

² Datis je bil poveljnik Darejev v boju pri Maratonu.
Pesnik ga slika kot mehkužneža, ki ni znal grškega jezika;
pravi namreč »vriskam se« namesto »vriskam« (χαίρωμαι namesto χαίρω).

300 Krampe brž vzemite v róko
ter vzdigače in vrvi!
Prilika za nas je lepa,
da za srečo zgrabimo.

Zbor

(prihaja in z njim mnogo ljudstva).

Vsak naj sèm vesel koraka,
tukaj je rešitve pot!
Panhelenci, pomagájmo,
ako smo že kdaj komú;
kajti tu ni bojne vrste,
ni prelivanja krvi,
ampak to je dan radósti,
dan sovražen Lamahu.¹
Če je kaj storiti treba,
daj povej kot mojster nam;
kajti danes ti odrekel
svoje pomoči ne bom,
dokler s stroji in vzdigači
ne potegnemo na dan
bóginje od vseh največje,
ljubice prijetnih trt.

Gornik.

Tiho, tiho, le ne vpijte
v preveliki rádosti,
da mi Boja ne zbudite
in zažgete nov požar!

Zbor.

Če je to povelje tvoje,
slišim ga z veseljem rad,
ker ne pravi: »Vsak prinesi
s sabo kruha za trí dni!«²

Gornik.

Čuvajte pred njim se torej,
Kerberjem³ peklenskih vrat,
da ne bo nas kot v življenju
z vpitjem in renčanjem spet
tu oviral, da boginje
ne bi potegnili vun.

Zbor.

Ako meni pride v róke,
ni človeka, pravim vam,
ki bi vzeti mi jo mogel.
Nikdar ne. Juhu, juhu!

Gornik.

Uničili, mójže, me boste,
ako dalje vpijete;
vun prihrul bo ter z nogámi
to nam vse pohodil bo.

Zbor.

Vse pohodi, vse naj zmede,
vse potolče naj z nogó;

¹ Lamahos je bil bojeviti poveljnik Atencev in proti miru.

² K vojakom poklicani državljani so morali prinesiti s seboj hrane za trí dni.

³ T. j. Kleon.

dan veselja to je zame,
nehal vriskati ne bom.
(Začnejo plesati.)

Gorník.

Kaj počnete, kaj norite?
Pri bogovih, prosim vas,
ne uničite mi s plesom
dela lepega, moške!

Zbor.

Jaz plesáti vendar nočem,
jaz ne gibljem svojih nog,
taka jih navdaja rãdost,
da se same dvígajo.

Gorník.

No, sedaj dovolj naj bode,
nehaj, nehaj plésati!

Zbor.

Al ne vidiš, da sem nehal?

Gorník.

Praviš, a ne nehaš še.

Zbor.

Enkrat naj samó še skočim,
pusti me, potem ne več!

Gorník.

Naj bo torej, sámó énkrate,
a potem ne pleši več!

Zbor

(ne neha še plesati).

Saj gotovo ne bi plesal,
ko bi ti koristil s tem.

Gorník.

No, poglej, še vedno plešeš!

Zbor.

Daj dovoli vendar mi,
da se z desno zavrtim še,
koj ustavim se potem.

Gorník.

Naj bo, to vam še dovolim,
a ne žalite me več!

Zbor.

Toda tudi leve nóge
zanemariti ne smem,
od veselja in radósti
skačem, plešem, se smejim.
Sem li starost s sebe vrgel?
Ne, z ramen sem vrgel ščit.

Gorník.

Ne veseli se sedaj že,
ker gotovo ni še nič!
Ko pa mir dosegli bomo,
tãkrat veselíte se:
vriskaj rãdostno in smeji se!
Vse sedaj storiti moreš:
ladjaj, ljubi, spi, ostani,
k slavnostnim predstavam hodi,
gósti se in pij za stavo
ter zapravljaj,
kriči juh, juhu, juhu!

Zbor.

O ko to bi se zgodilo,
da bi videl oní dan!
Nosil bi lãhko bol,
trdno spal tudi na tleh
kot nekoč Formion.¹
In nikoli kot sodnik več
strog ne bil bi in surov
in nikoli ne bi videl
trdega me kakor prej,
krótek bolj, bolj bi mil,
mного bolj mlad bi bil,
ko bi boja prost postal.
Saj dovolj dolgo že
nas moré, čútimo pest,
ko pretéči nam je pot
iz Likeja² spet v Likejon,
v desni kopje, v levi ščit.
Zdaj povej, kaj bi rad,
da ti storim, kar želiš,
ker ti sam sí gospod,
kakor dan srečni ta nam veli.

¹ Formion, atenski poveljnik na morju.

² Telovadnica v Atenah.

Mir.

Fr. Omerza.

Gornik

(gre h kupu kamenja, ki skriva boginjo miru).
Poglejmo, kam da kamen ta zvalili bi!

Hermes

(pride zopet iz palače).

Grdoba ti predrzna, kaj storiti češ?

Gornik.

Slabega nikar ne misli!
Kar je storil Kilikon.¹

Hermes.

Zgubljen si, o nesrečnej!

Gornik.

Da, če reče žreb;²
365 a ti kot Hermes boš že skril moj žreb, to vem.

Hermes.

Zgubljen si, da, zgubljen!

Gornik.

Kateri dan bo to?

Hermes.

Sedaj takoj!

Gornik.

Ko nisem še nakupil nič,
ne kruha niti sira, ako moram v smrt?³

Hermes.

Zdaj mrtev že na tleh ležiš.

Gornik.

Kako pa to,
370 da kdaj dobroto to prejel sem, nič ne vem?

Hermes.

Li veš, da Zevs je smrt zagrozil onemu,
ki bôginjo miru skopati hotel bi?

Gornik.

Umreti torej moram zdaj?

Hermes.

Gotovo, da.

¹ Kilikon iz Mileta je izdal domovino Prienijcem. Preden je izvršil sklep, so ga vprašali prijatelji, kaj namerava. Vsaki-krat je odgovoril: »Samo dobro«.

² Ako je bilo v Atenah več hudodelcev obenem na smrt obsojenih, niso vseh hkrati usmrtili, ampak po enega na dan. Vrsto je določal žreb. Da bo Hermes pri tem Gorniku pomagal, upa kmet, ker je podkupil boga z gnjatjo.

³ Gornik se dela, kot da more umreti samo v vojski. V boj pa ne more takoj odriniti, ker nima še »kruha za tri dni« (gl. v. 312).

Gornik.

Za pujske¹ mi tedaj posodi drahme tri!
375 Član tajne moram biti, preden mrtev bom.

Hermes.

O ti gromovnik Zevs!

Gornik.

Nikar me ne izdaj,
te prosim, pri bogovih, dragi moj gospod!

Hermes.

Molčati ni mi moči.

Gornik.

Saj moč ima meso,
ki prej sem ti ga dal, ko semkaj sem prišel!

Hermes.

A vedi, dragi moj, da Zevs uniči me,
če tega ne povem, če to zamolčal bi.

Gornik.

O dragi Hermes moj, te prosim, ne povej!

(K zboru.)

Kaj pa vi, možje, počnete?
Ste li mrtvi ali kaj?
Kaj molčite, ve hudobe?
Vse raztrobil bo na glas.

Zbor.

385 O nikar, gospod naš Hermes,
o nikar, nikar, nikar!
Ako veš, kák je bil
pujssek moj, ki si ga snel
kakor dar mojih rok,
ne pozabi tega zdaj-le,
ko v potrebi mene zreš!

Gornik.

Al ne slišiš, kák sladkó te
prosijo, gospod moj, knez?

Zbor.

390 Oh, ne glej jezno nas,
ne odbij prošenj teh,
da miru ne vidimo,
ampak mil bodi nam,
ki ti rod ljub je zemljé,
najbolj dobrotljivi bog,
395 če Pejsandrov² se ti studi
mórda čop in obrvi!
Svetih bom ti darí

¹ Kdor je bil sprejet v skrivnosti (misterije), je užival — tako so verovali — na onem svetu večjo blaženost; posvečevali so se pa s tem, da so darovali prašiče-mladiče.

² Pejsandros je bil bojazljivec, a kazal se je v opravi strašnega junaka.

vedno dajal in sprevód
moj te bo lep častil,
da vesel boš, gospod, zrl nas.

Gornik.

- 400 Usmili se jih, prosim, sliši njihov glas,
ko vendar te častijo mnogo bolj kot prej!

Hermes.

Ne, kradejo, ti pravim, mnogo bolj kot
prej.¹

Gornik.

Povedal bom ti nekaj, strašno, grozno vest,
da nekdo se zarotil² proti vam je vsem.

Hermes.

- 405 Povej tedaj! Mordà me pregovoril boš.

Gornik.

Glej, Luna in pa Solnce,³ ta nesramni bog,
ki dolgo časa že na vse vas prežata,
barbarcem hočeta izdati Grčijo.

Hermes.

Zakaj to delata?

Gornik.

- 410 Pri Zevsu, vzrok je to,
ker naši se oltarji v a m na čast kade,
barbarski pa le njima. Ne delata li prav,
če hočeta, da mi poginili bi vsi,
da vse dari bogov prejela bi samà?

Hermes.

- 415 Da grešnika sta, vem; zdaj skrijeta nam dan,
zdaj zopet njun obod oglođan vidimo.⁴

Gornik.

- Zato, predragi Hermes, prosim te, rotim,
pomagaš nam izvléči bóginja na dan!
In tvoj Atenin praznik, tvoj bo odsihmal
in tudi prazniki od drugih vseh bogov,
420 Demétre, Persefase, Zevs, Adonida;
pa tudi v drugih mestih, rešenih nesreč,
Rešitelju le Hermu pela se bo čast.
In koliko dobrot še drugih boš prejel!
Tu prvi moj je dar, da zlival boš dari.
(Mu dá zlato čašo.)

Hermes.

- 425 Kàk zlata čaša gane vedno mi srcé!
(Migne zboru.)

Zdaj, možje, dovolim delo.
Kar vzemite krampe brž,
pójdite in odvalite
kámenje z boginje proč!

¹ Vojska jih je pokvarila, da so še slabši; celò boginjo hočejo ukrasti.

² Nekaj navadnega je bilo, da se je zatoženec skušal rešiti z grozno besedo: zarota!

³ Perzijci so častili zlasti solnce in luno.

⁴ Pesnik misli na solnčne in lunine mrke.

Zbor.

Hočemo, le to te prosim,
najmodrejši od bogov,
da poveš nam to kot mojster,
kàk naj delo se vrši.
Drugo bomo mi storili,
leni nismo, videl boš.

Gornik.

Povzdigni čašo brž, da delo to začne
iz čaše pitni dar, k bogovom mólimo.

Hermes.

Daritev, daritev!
Molčite vsi, molčite vsi!

Gornik.

- 435 In pri daritvi ti mólimo, naj ta dan
začetek sreče bo za ljubo Grško vso.
In kdor veselo zdaj to vrv bo prijel,
ta štita več ne prime nikdar naj poslej!

Zbor.

- 440 In v miru naj življenje teče mu naprej
in peč domačo kuri naj ženica mu!

Gornik.

A kdor si boja rajši kot miru želi,
nikoli naj ne neha, Dionísos knez,
si púliti iz laktov bronastih puščic!

Zbor.

- 445 Kdor rad postal bi stotnik ter ne mara te,
da prišla bi na dan, častita bóginja,
godí se naj mu v boju kot Kleonimu!¹

Gornik.

In če kak ščitotržec ali kak kopjar,
da draže bi prodajal, vojske si želi,
od roparjev okraden je naj ovsenjak!

Zbor.

- 450 Če vleči noče, kdor bi rad poveljnik² bil,
al suženj,³ ki na tem je, da utekel bi,
priveži na kolo in bičaj ga na njem!
A nam naj sreča sije, Lokostrelec!⁴ Juh!

Gornik.

Izpusti lok in strelo, reci sámó: juh!

Zbor.

- 455 Juh, juh tedaj, juh, juh! Saj rečem sámó: juh!

Gornik.

(Ko imenuje božanstva, vsakemu posebe daruje
pitni dar.)

To Hermu, Afrodití, Horam, Gracijam!

¹ Kleonimos je vrgel v boju ščit v grm in zbežal sramotno (gl. v. 1295 sl.).

² Kakor Alkibiades.

³ Sužnji so večkrat porabili vojsko za to, da so ubežali gospodarju; vojska jim je bila torej ljubša kakor mir. Ako so jih pa zopet ujeli, jih je zadela kazen, o kateri govori v. 452.

⁴ T. j. Apolon.

Zbor.

Nič Areju?¹

Gornik.

Prav nič.

Zbor.

Enialiju?

Gornik.

Prav nič.

Zdaj sile vsak napni in vleci s to vrvjo!
(Zbor in nekateri iz množice primejo za vrv, katero so spustili v prepad. Med tem pa pojejo.)

Hermes.

O eja!

460 Eja, no!

Zbor.

Hermes.

O eja!

Zbor.

Le še, no!

Hermes.

O eja, o eja!

Gornik.

Kakó, da enako ne vlečete vsi?
(Bojotcem, ki stoje na strani.)

465 Ne boste prijeli? Kàk gleda napuh!
Še jókali boste, Bojotci!²

Hermes.

Eja, zdaj!

Gornik.

Eja, o!

Zbor.

Pomágajta, vlécita tudi vidvà!

Gornik.

470 Že vlečem, glej, jo že držim,
upiram se, da znoj kaplja.

Zbor.

Kakó, da naprej ne gre delo?

Gornik.

Ti, Lamahos,³ si kriv, napoti nam sediš!
Ni treba nam strašila, človeče, tvojega.

Hermes.

475 Argejci⁴ tudi dolgo nič ne vlečejo,
smejé se rajši drugim, ki se mučijo,
ko vèndar od obeh prejemaajo svoj kruh.

Gornik.

Lakonci pa, predragi, moško vlečejo.

¹ Ares in Enialios sta bojna bogova.

² Bojotci so bili najmanj za mir.

³ Lamahos, gl. v. 304 in op. Na ščitu je imel strašno pošast Gorgo.

⁴ Argejci so držali zdaj z Atenci, zdaj z Lakonci, kjer jim je več neslo.

Hermes.

480 A vneti so le oni, vedi, izmed njih,
ki prečnica drži jih, a kovač ne da.¹

Gornik.

Možje iz Megare² tudi nič ne delajo;
tâk vlečejo kot psički glodajoči kost,
ker glad jih je, pri Zevsu, že takó izzel.

Zbor.

485 Kaj delamo, možje? Še enkrat dajmo vsi
zagrâbiti za vrv, kar nas zbranih je!

Hermes.

O eja!

Gornik.

Eja, no!

Hermes.

O eja!

Gornik.

Eja, pri Zevsu!

Zbor.

490 Prav malo se giblje.

Gornik.

Ni gróžno li to, o nerodneži vi,
da eden potegne, a drugi spusti?
Bo palica pela, Argejci!

Hermes.

Eja, zdaj!

Gornik.

495 Eja, o!

Zbor.

Kàk zlobni med nami so eni ljudje!

Gornik.

Tedaj pa vlecite vi moško naprej,
ki sla vam po miru počitka ne dá.

Zbor.

A nekaj jih delo zavira.

Hermes.

500 Možje vi iz Megare,³ kdaj k vragu pojdete?
Sovraži vas boginja, ona vé, zakaj:
saj prvi ste jo s česnom vi namazali.
In tudi vam, Atenci, pravim, nehajte!
Kjer zdaj držite vrv, ne vlecíte več!

505 Saj pravdate se vedno, drugega pa nič.
Če hočete pa resno spraviti jo vun,
približajte se malo k morju spet nazaj!⁴

¹ Pesnik pravi, da oni Lacedemonci, ki so bili ujeti na Sfakteriji in Pilu (I. 425), pridno vlečejo in si žele miru, ker so zaprti v Atenah pribiti k prečnici; radi bi se rešili, toda kovač jih je trdno privezal.

² Megarci so si želeli miru, ker so jim Atenci zaprili dovoz in so stradali.

³ Megarci so bili povod te vojske. Trgovali so zlasti s čebulo in česnom (gl. v. 246).

⁴ Atenci so nad vse ljubili pravdanje (gl. v. 349 sl.). Pesnik jim pravi, naj rajši gledajo, da dobe moč na morju kakor njihovi predniki.

Zbor.

Poprímimo mi sami,
kar nas tu je poljedelcev!
(Zbor sam prime za vrv.)

Hermes.

Pozna se, mnogo bolje
vam od rok, možje, gre delo!

Zbor.

510 Pozna se, bolje, pravi;
vsak naj mož pogumno prime!

Gornik.

Pustimo k m e t e s á m e,
drug je ne potegne nihče.

Zbor.

Torej zdaj, torej vsi!
(Vlečejo vsi.)

Jo vidite boginjo?
Spustiti nihče zdaj ne sme,
515 vsak možko naj poprime bolj! —
Poglejte jo pred nami!

(Miroslava stopi iz prepada.)

O eja zdaj, o eja vsi!
O eja, eja, eja, eja, eja, eja!
O eja, eja, eja, eja, eja vsi!

(Zdaj se prikaže tudi Dobroslava in Svetoslava.)

Gornik.

520 Darilka grozdja ti, kāk naj pozdravim te?
Kje vzamem naj izraz, ki v r č e v s t o drži,
da z njim pozdravim te? Saj nimam ga domá.
Pozdravljena med nami, Dobroslava ti!
In Svetoslava ti, kāk lep imaš obraz!
525 Kākó prijetno dihaš, sládko do srca,
prijazno kakor mira, kakor vojske sklep.

Hermes.

Tako li kot vojakov mórda telečjak?¹

Gornik.

Fuj, pusti vražjo cunjo vražjega moža!
Kot ríga se po česnu, kisu, on smrdi,
530 a ta diši kot klasje, Bakhov ples, gosti,
kot drozgi, žaloigre, Sofoklejev spev,
kot glas piščali, droben stih Evripidov —

Hermes.

Ti, tépen boš od nje, če boš takó lagál;
sodnijsko zavijanje ni ji všeč pri njem.

Gornik.

535 kot mreže vinske duh, bršljan, meket ovac,
kot cvet, ki si pripne na prsi ga deklè,
al sužnjica pijana, preobrnjen vrč
in drugo dobro vse.

¹ V telečjaku je nosil vojak »hrano za tri dni«, namreč
sir, kruh, česen, čebulo, sol i. dr.

Hermes.

Ah, pusti, raj' poglej,
540 kākó sedaj po spravi mesta med seboj
prijazno govore, se rádostno smejó,
čeprav prejelo je neznanskih vsako bunk
in vsako izmed njih boleči nosi rog.
Sedaj pa še obraze po gledišču glej!
Spoznal boš njih obrt.

Gornik.

Nesrečnež, kaj pa to?
545 Li vidiš reveža, kāk tam perjaničar
si puli sam lase? Motikar ravnokar
pa onemu mečarju duhati je dal.
In kāk se veseli, ne vidiš li, srpar,
kākó srdito dregnil je kopjarja v nos?

Hermes.

550 Sedaj pa kmetom reci, naj gredo domov!

Gornik.

Poslušaj zdaj me, ljudstvo! Kmetje, vi domov!
vrr'ite se z orodjem kmetskim na poljé!

(Na pol pojoč.)

Ni vam treba nič več kopja,
meča ne in sulic nič;
saj že polno vse je tukaj
555 tēga gnilega miru.
Vsak naj torej gre na delo,
poje hvalo naj bogú!

Zbor.

O ti dolgo zaželeni
kmetom in pravičnim dan,
ves vesel, da tebe vidim,
trtice pozdravil bom!
Smokve drage, ki sadil jih
jaz sem kot mladenič še,
rad po tolikem bi času
zopet rádostno objel.

Gornik.

560 Zdaj najprvo zahvalimo
vsi boginji se, možje,
ki nas ščitov je grozotnih
in rešila je čelad!
In potem hiteli bomo
vsi domov na prostor svoj,
prej pa gnjáti nasoljene
kupi vsak si za polje.
(Zbor se postavi v vrste.)

Hermes.

Kāk slovesno, o Posejdon,
565 ta njih vrsta vidi se,
vse je polno in živahno
kot gosti in beli kruh.

Gornik.

Da, pri Zevsu, kāk sekira
sveti se osnažena,
vile pa trizobe v žarkih
solnca kāk odsevajo!
Gledalo oko jih moje

570 z rádotjio bi sredi trt.
Tudi jaz želim že srčno,
da na polje bi prišel
in po dolgem času kopal
njivico z motiko bi.
Torej spomnite, možje, se
prejšnje one dobe zlate,
ki jo ta nekoč je dala,
575 onih sladkih suhih jabolk,
onih smokev, mirt dišečih,
mošta sladkega in grozdja
ter vijolic ob potočku,
nežne sence oljk košatih —
kđaj vas vidim?
580 Poj tedaj boginji hvalo,
da ti dala vse je spet!

Zbor.

Zdrava, zdrava, o predraga!
Prišla si, kāk sem vesel!
Saj srcé za teboj
585 dan za dnem jókalo je,
ker le vun na poljé
vlekla me je neka sila,
klicalo me je srcé.
Bóginja ti zaželena,
vsem zaklad največji si!
Saj le ti daš nam vse,
590 ti samó ljubiš nas,
kar nas kmetski plug redi.
Rádosti, sladke dni
prej nekoč dala si mi,
živel sem brez vse skrbi.
595 Kmetom si rešitev bila
in pšenične kaše slast.
Vinskih trt popek mlad,
smokve nov sladek sad,
kar brsti, zeleni,
600 naj smeji rádostno ti pozdrav!

(Se obrne k Hermu.)

Toda kje toliko časa
bila vendar je od nas,
daj nam to povej, te prosim,
o najboljši od bogov!

Hermes.

O predragi kmetje moji,
poslušajte me tedaj,
ako zvedeli bi radi,
kāk je ta izginila!
605 Fejdias¹ začel je prvi,
ki plačilo je dobil;
ker pa iste se usode

¹ Ko je naredil Fejdias kip boginje Atene, je bil za-
tožen, da je poneveril zlato in slonovo kost. Ko je bil opro-
ščen te krivde, so mu očitali, da je narisal na ščitu boginje
sebe in Perikleja; zato je moral v pregnanstvo. Tudi Perikleja
so tožili, da je poneveril denar, a je bil oproščen. Tedaj so
pa prišli lacedemonski poslanci s sramotnimi pogoji v Atene.
Perikles jc kazal ljudstvu lastno moč in slabost sovražnikov
in — vojska je bila sklenjena. Aristofanes je pa stvar dru-
gače zasukal, da bi zbudil pri ljudeh večji gnus do vojske.

610 Perikles nato je bal,
vašo misel s strahom gledal
in nravi grizoči zob,
ogenj je zapalil v mestu,
preden sam bi kaj trpel.
Ko zažgal je majhno iskro —
oni sklep o Megari¹ —
tako je zanétil vójsko,
da od dima je okó
bilo vsem Helencem sólzno,
tukaj tem in onim tam.
Toda ko zaprasketala
prva trta je nekoč
in je sod razbila jeza,
da udaril je ob sod,
bila pot je prosta dalje —
in boginja je odšla.

Gornik.

615 Těga vendar, o Apolon,
pravil mi še nihče ni,
slišal nisem, kāk v sorodu
Fejdias je z bóginjo.

Zbor.

Tudi jaz do zdaj še nikdar.
Lep je torej njen obraz,
ker sorodnica je njemu.
Mnogo skritega je nam.

Hermes.

620 In ko videla so mesta,
ki ste vladali jih vi,
kāk zdivjali ste med sabo
in kāk škripljete z zobmi,
so boječ se novih davkov
proti vam spletkarili
ter z denarjem pridobili
moč Lakoncev so zasé.
Ker sramoten jim dobiček
več je kot prijateljstvo,
vrgli drzno so boginjo
in zagrábili za boj.
625 Toda grdi njih dobiček
kmetom je prinesel zlo!
Kajti ladje ste poslali,
naj bi maščevale se,
ljudstvu so pa snedli smokve,
ki ni nič zakrívilo.

Gornik.

To je res, saj meni tudi
smokvo so posekali,
ki jaz sam sem jo zasádil
in vzgojil jo z vso skrbjo.

Zbor.

630 Čisto res, pri Zevsu, dragi,
kajti tudi meni so

¹ Ker so odpadli Megarci od Atencev, so jim prepove-
dali trgovati z Atiko. Lacedemonci so zahtevali, naj pre-
kličejo ta sklep, toda zastonj. Perikles je opustošil megarsko
polje, kar se je ponavljalo vsako leto, dokler niso v osmem
letu Megarci izgubili pristanišča Nisaje.

sod šestvederski razbili
s kamenjem suroveži.

Hermes.

Ko tedaj se zbralo s polja
ljudstvo delavsko je tu,¹
ni umelo, da kupčija
dela se enako z njim.
Ker ni smokev, grozdja bilo,
gledalo z zaupanjem
je govornike² na trgu,
ker pa vedeli so ti,
da moči ubožec nima
in da kruha manjka mu,
so z dvoumnim, divjim vpitjem
bóginjo izganjali,
ki obraz svoj zaželeni
kazala je često vam,
in zaveznike bogate
spravljali so s tem pod ključ,
da so vpili, jih dolžili,
češ da z Brasidom drže.
Vsi nato ste kakor psički
reveža raztrgali;
ker je mesto bilo v strahu
in bledó, upadeno,
sladka jed to zanj je bila,
češ da zlo mu hoče kdo.
Ko pa videli nad sabo
bič so ta zavezniki,
z zlatom so mašili usta
tem krivičnim roparjem,
da postali so bogati,
Grčija pa prazna vsa,
toda kdaj, ni vedel nihče.
Tak je neki bil usnjar.

Gornik.

Nehaj, nehaj, ne govóri,
Hermes, dragi naš gospod!
Naj bo tam, kjer mož počiva,
pusti ga v kraljestvu senc;
kajti naš nikakor ni več,
ampak tvoj je oni mož.³
Kar tedaj o njem govóriš,
da je bil falot v življenju,
sikofant, velika goflja,
gobezdulja, ropotulja:

650

¹ Na Periklejev predlog so pripeljali kmetje žene, otroke in pohištvo v Atene, živino pa na Evbojo in sosedne otoke. Ločiti so se morali od doma in v mestu so prebivali v svetiščih.

² Govorniki, ki so vodili ljudstvo, so napadali bogate zaveznike, češ da držijo z Lacedemonci in njihovim poveljnikom Brasidom. To so delali pod pretvezo, da hočejo dati revežem kruha, pa so večinoma vse zase pridržali, ljudstvu so pa metali kakor psom samo kosti. Razen tega so dobivali govorniki tudi denar od takih bogatinov, ki so se bali za svoje imetje. Kot taki vojni dobičkarji so bili seveda zoper mir.

³ Hermes spremlja mrtve v Hades. Ker je tudi Kleon že umrl, naj torej ne govori o njem. De mortuis nil nisi bene!

655

ves ta cvet priimkov lepih
tvoj podanik nosi zdaj.

(Obrne se k Miroslavi.)

Zakaj pa ti molčiš, prečastna? Daj povej!

(Nič ne odgovori.)

Hermes.

Pred tèmi-le gledalci rekla ne bo nič;
da to so ji storili, jezna je strašnó.

Gornik.

660 Naj eno le besedo reče tebi vsaj!

Hermes

(Miroslavi.)

Povej, predraga, meni, kaj se o njih ti zdi!

(Blíza se ji.)

Govóri, ki od žen sovražiš najbolj ščit!

(Miroslava mu zašepeta nekaj besed na uho.
Hermes se dela, kot da vse natančno razume.)

Že slišim, prav. — Zato si jezna? — Dobro, da.

(Se obrne od nje k drugim.)

Poslúšajte tedaj, zakaj se tak srdi!

665 »Ko Pilos pal je,« pravi, »prišla sem nazaj
in poln kovčeg mestu sem prinesla zvez,
a vendar sem propadla trikrat¹ v zbornici.«

Gornik.

Grešili, vidim, smo — odpústi, bóginja! —
ker v usnju je tičal takrát ves naš razum.

Hermes.

670 Poslušaj, kaj vprašála me je ravnokar:
»Kdo tukaj je sovražnik bil najhujši moj
in kdo prijatelj moj, ki boja ni želel?«

Gornik.

Kleónimos seve jo ljubil je najbolj.²

Hermes.

In kák se kot vojak Kleonimos ti zdi?

Gornik.

675 Gotovo dobra duša, toda tak ni bil
kot oni, ki po krivem pravi oče mu.
Če namreč kot vojak odšel kedaj je v boj,
je brez orožja stal, ker vrgel ga je v stran.

Hermes.

680 Poslušaj, kaj vprašála me je zopet zdaj:
»Kdo glavno zdaj besedo v zbornici ima?«

Gornik.

Hiperbolos³ do tega zdaj se je povzpél.

(K Miroslavi.)

Kaj delaš? Kam glavó obračaš proč od nas?

¹ Pri enem zborovanju je glasovalo ljudstvo na pri-govarjanje Kleonovo trikrat, da naj se vojska nadaljuje.

² Kleonimos je bil za mir, toda iz bojazljivosti (gl. v. 446).

³ Vojni hujskač kakor Kleon (gl. v. 1319).

Hermes.
Od ljudstva gleda proč užaljena zato,
ker variha izbralo si je takega.

Gornik.
685 Saj dolgo več ne bo; zdaj narod ga je vzel,
ker drugega ni bilo, da bi ščitil ga,
in s tem se je prepasal, da bi nažec skril.

Hermes.
Bo mestu to, me vpraša, kaj koristilo?

Gornik.
Posvetovali bomo bolje se.

Hermes.
Zakaj?

Gornik.
690 Svetilničar je namreč. Saj v temi se poprej
o važnih je vprašanih gódil naš posvet,
zdaj bo se pa pri luči vse razpravljalo.
(Med temi besedami je govoril Hermes z Miroslavo.)

Hermes.
O, o!
Kaj vse mi je dejala, naj te prašam!

Gornik.
Kaj?

Hermes.
To stare so reči, ki jih pustila je.
695 Kaj Sofokles počne, me vpraša najpoprej.

Gornik.
Prav dobro se ima, a čuden je.

Hermes.
Zakaj?

Gornik.
Ker prejšnji Sofokles je zdaj Simónides.¹

Hermes.
Simonides? Kakó?

Gornik.
Ker star in skoro gnil
na slamici celó bi plaval za denar.

Hermes.
700 Kratínos² modri še živi?

Gornik.
Umrl je,
ko vpadli so Lakonci.

Hermes.
Pa na čem?

¹ Lirični pesnik s Keja.

² Izvrsten komik, ki je ljubil kozarec; zato ga smeši Aristofanes.

Gornik.
Na čem?
Zadela ga je kap; prenesti mogel ni,
ko vina poln sod zagledal je razbit.
(Se obrne k Miroslavi.)
Kaj drugega zgodilo se je v mestu še!
705 Zato te ne pustimo nikdar več, gospa.

Hermes.
Ker to si zdaj obljubil, Dobroslavo si
odpelji kot soprogo, vzemi jo domov
in grozdje naj rodi na polju ti sladkó.

Gornik.
O pridi, draga moja, naj poljubim te!
710 Ni prav li, če se šalim z Dobroslavo spet
po teku toli let, o Hermes, moj gospod?

Hermes.
Ne, ako pil boš ječmen z meto in vodó. —
Ná, Svetoslavo vzemi! Hitro, kar se dá,
v državni zbor jo pelji, kjer je prej bilá.

Gornik.
715 O srečna zbornica, ko Svetoslavo imaš!
Kák dobro juho boš zdaj srebala tri dni,¹
kák kuhane boš vampe jedla in mesó! —
Tedaj, predragi Hermes, zbogom!

Hermes.
Tudi ti
veselo hodi, človek, spomni se na mé!
(Gornik išče hrošča, ki se mu je med tem zgubil.)

Gornik.
720 O kje si, kje si, hrošč? Zdaj pojdeva domov!

Hermes.
Predragi, ni ga tu.

Gornik.
Kam neki je odšel?

Hermes.
Pri vozu Zevsovem prenaša bliske zdaj.

Gornik.
A kje dobil bo revež hrane zase tam?

Hermes.
Ambrozijo² bo jedel Ganimédovo.

Gornik.
725 Kakó bom prišel doli?

¹ Teoria so imenovali slavnostno poslanstvo, katero je šlo v mirnih časih vsako leto na ladji Teóris na otok Delos. Pred odhodom so ladjo okrasili, darovali bogovom in se gostili tri dni.

² Seveda prebavljeno ambrozijo Ganimeda, ki je Zevsov dvorni točaj.

Hermes.

Ne boj se, prav lepó.

Boginje te se drži!

(Gornik se prime Miroslave in pokliče Dobroslavo in Svetoslavo.)

Gornik.

Semkaj, deklice,
brž pojdite z menoj, ker cela truma spod
mladeničev vas čaka, srčno vas želi!
(Gornik se spusti z boginjami na zemljo. Na po-
zorišču ostane zbor in sam zborovodja govori
naslednjo parabazo.)

Zborovodja.

Le hodi vesel! — Za orodje med tem
mi moramo to poskrbeti.

730 Tu spremstvu ga dajmo, da váruje ga,
ker vem, kaj se rado dogaja,
da skriva krož odra se mnogo tatov,
ki v zlobnosti delajo škodo.
(Kmetje zbora oddajo sekire in vile ljudstvu, ki
stoji okoli njih.)

Pogumno nam ščitite torej vse to!
Jaz hočem pa tukaj gledalcem
povedati, kaj mi na srcu leži,
da duška dam svojim občutkom.
Udariti moral bi stražnik sicér,
če drznil kedaj bi se komik,
735 da hvalil bi vpričo gledalcev se sam
ter pel v anapestih si slavo.
Če torej spodobi se, Zevsova hči,¹
da pesnika javno častimo,
ki sploh je najboljši od komikov vseh
in slavo dobil je največjo,
pohvalo veliko zaslužil je on,
tāk pravi naš pesnik-učitelj.
On prvi je namreč med vsemi ljudmi
nasprotnikom usta zamášil,

740 ki šale so zbijali vedno iz cunj
in vedno z ušmi se borili;
on prvi je storil, da šel iz gledišč
je Herakles vedno meseči,
in gladežev trume je znane spodil
in sužnje uboge je rešil,
ki varali so in bežali vsekdar,
pobirali bunke čez mero
ter prišli na oder s solzámi v očeh,
a to le iz tega namena,
745 da batinam bi se njegovim smejal
ter vprašal nato ga tovariš:
»O revež nesrečni, te koža boli?
Te morda nažvižgal je z bičem,
in vojska prihrula je divja na té
ter kruto razrezala hrbet?«
Odpravil kvantanje je prazno tedaj,
neumnosti, šale neslane,
ustvaril je nam pa umetnost zato,
zgradil veličastno poslopje,
750 ko misli mogočne in poln izraz
brez šal je pouličnih rabil,

ker ni na navadne črviče zemljé
in žéne namerjal sršenov,
kot Herakles stopil srdito je v boj
ter mlatil po glávah najvišjih,
korakal čez usnje¹ smrdljivo naprej
ter grožnje po blatu dišeče.
Jaz prvi od vseh sem se spustil z njim v boj,
s to ostrozobato pošastjo:
755 iz divjih kot Kine vlačuge oči
so švigali bliski pregrozni
in glávo mu lizalo v krogu je sto
podrepnikov, palice vrednih,
in glas je kot kák hudournik imel,
ki vsako oviro raztrga,
od Lamije moda, umita nikdár,
smrad tulnja in prdo kamele.
Ko táko zagledal sem torej pošast,
se nisem ustrašil in zbežal,
760 pogumno sem vztrajal in z njo se boril
za vas in za naše otoke.
Pokázite torej hvaležne se zdaj,
nikar ne pozábite náme!
Saj nisem ni prej, če sem zmagó dobil,
pohajal okoli gledišča
ter dečkov iskal, odšel sem domov,
ko culo sem svojo povezal;
le malo bolesti, veselja dovolj,
vse storil sem, kar je potrebno.

765 Zatorej vas mož je in dečkov dolžnost,
da meni ste zvesti, držite z menoj!
Pa tudi vas plešce ob enem bodrim,
da vsak se potrudi, da zmagal bom jaz.
Če zмага bo moja, bo rekel vsakdó,
770 ko polna je miza, kozarci zvene:
»To plešcu² tam nesi, to plešcu tam daj,
ko miza šibi se prijetnih slašcic!
Ne krati veselja mu, hraber je mož
in pesnik med vsemi najboljši!«

Zbor.

775 Musa, pozabi na boje,
spusti se z mano na ples,
ko srčno te ljubim!
Svatbe opevaj bogov mi,
móž gostije,
780 srečo nebeške družine!
To je nálog prástar tvoj.
Ako pa pride Karkínos³
vabit na ples te s sinovi,
dasi prosi,
785 glej, da ne boš v pomoč jim,
proč se od njih obrni!
Misli, da kletko vidiš,
v nji pa sedé prepelice;
to je pritlikavcev rod,

¹ Misli na usnjarja Kleona. Samega sebe primerja pesnik s Heraklejem, ki je šel v podzemlje in premagal Kerberja.
² Aristofanes je imel nad visokim čelom plešo.

³ Karkínos in njegovi sinovi so delali slabe komedije. Ker so preveč rabili stroje (deus ex machina), jih imenuje mašiniste. Del te družine je služil kot zbor pri dramah; ker so bili vsi majhni, jih imenuje prepelice, skakače, kozjake.

¹ T. j. Atena.

790 z dolgimi vrati skakači,
kôzjak zdrobljen, mašinisti.
Oče povedal je sam, da mu mačka
795 dramo¹ zvečer je prekrasno, [požrla
dete trdih žuljev.

Ták lepolasih se Gracij
slišati mora napev,
če je moder pesnik,
800 lastovka vmes pa radóstno
spev pomladni
drobno golči čez poljane,
a ne sme Melantios²
z Morsimom plesa voditi;
805 slišal sem petje njegovo,
glas neznosen,
ko je nastopil javno
v tragični drami z bratom
ter sta pojoč plesala,
810 dva sladkosnedeža grozna,
strašna, in lačna kačig,
zlobi, smrdljivca kot kozel,
babjaka, kuži za ribe.
815 Daj ju, boginja, opluj in preziraj,
z mano pa, Musa, igray se
ter povzdigni slavnost!

(Odmor. Pozorišče se izpremeni, kakor je bilo
v začetku. Gornik prileti s spremljevalkami na
dvorišče.)

Gornik.

Kák težka res je pot naravnost do bogov!
820 Oh, koliko trpele moje so nogé!
Prav majčkeni ste bili, ko sem gledal vas.
Precejšnji lópovi se mi zdeli ste z neba,
a lopovi še večji zdite se mi zdaj.

Hlapec

(pride iz hiše).

Si vrnil se, gospod?

Gornik.

Ták nekdo je dejal.

Hlapec.

825 Kakó ti kaj je šlo?

Gornik.

Bolijo me nogé,
ker dolgo sem naredil pot.

Hlapec.

Povej mi —

Gornik.

Kaj?

Hlapec.

je blodil še kdo drug po zraku kakor ti?

¹ Karkinos je namreč s težavo skoval igro z imenom
Miš. Ko je pritekla na oder, jo je požrla mačka, t. j. izžviž-
gali so jo.

² Melantios in Morsimos, sinova Filoklejeva, sorodnika
Ajshilova, sta delala slabe tragedije. Pesnik ju slika kot raz-
košna sladkosnedeža.

Gornik.

Nikogar nisem videl kot duše dve al tri,
ki nas uče modrosti, kák je ditiramb.

Hlapec.

830 In kaj so delale?

Gornik.

Uvode so leteč
hlatale, kot: pozrakuplavajočimož.¹

Hlapec.

Ni torej res, da v zvezdo vsak se izpremeni,
kot pravi se navadno, kadar kdo umre?

Gornik.

Seveda, res je to.

Hlapec.

In kakšna zvezda zdaj

835 je Hijec Jon?²

Gornik.

Ta? Opeval je nekoč
danico tu na zemlji; ko gori je prišel,
je zvezda mu danica človek vsak dejal.

Hlapec.

In kdo so one zvezde, ki križema leté³
in švigajo s plamenom?

Gornik.

To pa gostje so,
840 ki vračajo domov se od bogatih zvezd,
v rokâh drže svetilko, v svetilkah je pa luč.
(Kaže na Dobroslovo.)

Na, vzemi hitro to in pelji v moj jo dom,
pomij, obriši kópel in vodé segrej
ter mizo svatovsko pogrni za oba!

845 In ko boš s tem gotov, spet pridi sèm nazaj.
(Pokaže na Svetoslavo.)

Jaz to-le tu med tem pa zbornici bom dal.

Hlapec.

Pa kje dobil si to?

Gornik.

V nebesih, kje drugje!

Hlapec.

Ni óbola ne bom več za bogove dal,
če tudi tam imajo vlačuge kakor mi.

Gornik.

850 Res, nekaj jih živi od tēga tudi tam.

Hlapec.

Zdaj pójdíva! Povej, naj jesti kaj ji dam?

¹ Iz pesnikov ditirambov se norčuje Aristofanes, ker se
opisovali v bombastičnih izrazih čudovite prizore in koval
čudno zložene besede.

² Izvrsten pesnik tragedij, komedij i. dr. V nekem diti-
rambu je slavil zvezdo danico.

³ Zvezdni utrinki.

Gornik.

Nikakor, tega ne; saj jedla nič ne bo,
ne kruha, ne kolačev, ker lizala vsekdar
tam gori pri bogovih je ambrozijo.

Hlapec.

855 Pripraviti ji moram kaj sladkega i tu.
(Odide z Dobroslovo.)

Zbor.

Kakor sodil bi kdo po tem,
kar pred mano se tu godi,
zdajle srečen je starček.

Gornik.

In kaj potem, ko tukaj stal
pred vami bom kot ženin?

Zbor.

860 Vsak zavidal ti, starček, bo,
ko se zopet pomladil boš
ter boš dišal po miri.

Gornik.

In kaj potem, ko k prsim jo
pritisnil bom ljubeče?

Zbor.

Srečnejši kot Karkínovi
skakači boš gotovo.

Gornik.

865 Mar vreden nisem tega jaz?
Zajahal hroščev sem hrbet
in rešil Grčijo sem vso,
da sredi njiv
se vsi brezskrbno srčkajo
in lahko tudi spijo.

Hlapec

(se vrne).

870 Zdaj koža nje je čista, umito je deklè,
kolači se kadijo, sezam dela se,
gotovo vse je drugo, tebe manjka še.

Gornik.

Sedaj pa Svetoslavo, to-le boginjo,
oddajmo zbornici!

Hlapec.

Kakó? Kaj praviš mi?
To Svetoslava je, katero smo nekoč
v Bravrónu¹ ljubkovali, pijani na vso moč?

Gornik.

875 Gotovo, in težko sem jo dobil.

Hlapec.

Gospod,
kakó je lep njen stas, kakó je krasna vsa!

¹ Bravron je bilo mestce pri Maratonu, kjer so obhajali vsakih pet let praznik na čast Bakhu. Da tudi Venere ni manjkalo, se razume.

Gornik

(obrnjen h gledalcem).

Kdo neki, kdo med vami je pravičen mož?
Kdo vzame jo in shrani za našo zbornico?

(Kratek odmor.)

Se nihče ne oglasi, da jo hranil bo?

(Svetoslavi.)

Sèm pojdi! Sredi vseh zastavil te bom sam.

Hlapec.

Tam miga nekdo.

Gornik.

Kdo?

Hlapec.

Arifrades želi,
da k njemu jo peljaš.

Gornik.

Kaj misliš, dragi moj?

885 Na juho bi se njeno vrgel kakor volk.

905 Sprejmite Svetoslavo, o pritani, vi!

(Eden izmed svetovalcev pride in jo vzame.)

Poglejte, kāk prijazno jo je ta sprejel!

Zbor

(slavi Gornika).

910 Kāk koristen je takšen mož
mestu vsemu, meščanom vsem,
ki podoben je temu!

Gornik.

Ko prišel bo trgatve dan,
me boste bolj spoznali.

Zbor.

915 Saj te vidi sedaj že vsak;
kajti ti si odrešil svet,
blagor ljudstvu naklonil.

Gornik.

To rekel boš, ko novega
boš vina pil kozarček.

Zbor.

Ti prvi v naših boš časteh,
izvzeti so bogovi.

Gornik.

920 Da hvališ me, sem vreden res,
jaz Gornik iz Atmonije,
ki strašnih bóli rešil sem
meščane vse
in ljudstvo pridno naših polj,
Hiperbola uničil.

Zbor.

In kaj nam je storiti zdaj?

Gornik.
Sočivja¹ prinesimo v dar ji ali ne?

Zbor.
Sočivja, kot da je zloglasni Hermček?

Gornik.
925 Kaj torej se vam zdi? Je vseč vam debel vol?

Zbor.
Kaj, vol? Nikakor ne, da v boj ne pojdemo!

Gornik.
Debelo, krepko svinjo?

Zbor.
Ne.

Gornik.
Zakaj pa ne?

Zbor.
955 Ker svinjarije nas Teágena je strah.

Gornik.
Kaj torej se ti zdi?

Zbor.
Primeren oven bo.

Gornik.
930 Kaj, oven?

Zbor.
Da, pri Zevsu!

Gornik.
To čudna je žival.

Zbor.
Potrebna pa zelo. Če v zbornici mordà bo rekel kdo, da vojska mora biti kje: »O ven, o ven!« zavpili zbrani bodo vsi.

Gornik.
To dobro si povedal.

Zbor.
Bodímo krótki sploh!

935 Kot jagnjeta živimo složno med seboj, milejši tudi mnogo do zaveznikov!

Gornik
(hlapcu).

Odidi in prinesi ovna torej brž!
Jaz sam pa za daritev prinesel bom oltar.
(Gornik in hlapec odideta v hišo.)

Zbor.
940 Kàk dobro se razvije vse,
po sreči gre, kar hoče bog!
Kot človek želi si, izpolni se vse
in sreča zasije za srečo.

Gornik
(ki je slišal zadnje besede, se vrne z oltarjem).
To jasno je, brezdvomno res;
saj zunaj že stoji oltar.

¹ Sočivje so darovali samo manjšim bogovom.

Zbor.
Hitite sedaj, ko bojni vihar,
ki vrne se rad,
je nehal divjati po volji bogov!
Med njimi nekdó
vse zopet na dobro obrača.

Gornik.
Tu ječmen je v košarici,
tu venec, nož morilni,
tu ogenj tudi že gori,
le ovna nam še manjka.

Zbor.
950 Kaj čakate, stojite tu?
Če Hajris¹ vas videl bo,
s piščaljo bo tu takoj;
ker pihal bo, mučil se,
mu boste že navrgli kaj,
o tem nič ne dvomim.
(Hlapec prinese ovna.)

Gornik.
Košarico tu vzemi in sklédico z vodó
ter krog oltarja teci brž na desno stran!

Hlapec.
Poglej, sem že okrog! Zahtevaš zdaj še kaj?

Gornik.
Jaz bakljo to bom vzel in vtaknil jo v vodó.
(Hlapcu.)

960 Na, hitro víhti jo!
(Zborovodji.)

Ti ječmen stresí vun!
(Hlapcu.)

A ti daj bakljo meni in sam poškrópi se
ter na gledalce méči zrnca!

Hlapec.
Takó.

Gornik.
Si storil?

Hlapec.
Storil vse.

Gornik.
Darujmo torej zdaj!
Kedo je tu? Kje mnogo poštenjakov je?

Hlapec.
Glej, ti možje! Tu mnogo poštenjakov je.²
(Poškropi zbor z vodó, da so mokri tudi gledalci.)

Gornik.
970 Kakó, ti misliš mar, da so pošteni ti?

¹ Zbor se boji, da ne bi prišel ta piščalkar kakor pozneje Hierokles.

² Pri daritvah je vprašal klicar: »Kdo je tu?« Da bi se izognili slabemu znamenju, se je glasil vedno odgovor: »Mnogo poštenjakov«.

Hlapec.

Mar ne, če na prostoru istem še stojе,
če prav na nje sem vóde toliko izlil?

Gorník.

Molímo torej brž!

Zbor.

Molímo torej zdaj!

Gorník.

975 O častna boginja, kraljica miru,
o slavna gospa,
ki vodiš na svatbo, nas vodiš na ples,
daritev to milostno sprejmi od nas!

Hlapec.

980 Da, sprejmi od nas, Miroslava, ta dar
in z nami, pri Zevsu, takó ne ravnaj,
kot grda navada prešuštnic je žen.
Ta namreč pri vratih na skrivnem stoji,
odpre jih, se skloni in kuka ták vun;
če misli pa, da jo zapazil je kdo,
brž smukne nazaj;
985 če mimo odide, pa kuka spet vun.
Ti z nami ne delaj nikar več takó!

Gorník.

Pri Zevsu, pokaži v veličju se vsem,
pokaži se vso nam, ki ljubimo te,
ko naše srcé za teboj koprni
990 zdaj let že trinajst!¹
Odpravi nam vojsko in bojni vihar,
naj kličem Rešnico te ljudstva!
Izgíne naj sumnja krivična od nas,
ta jezik sladák,
995 ki ščuva skrivaj nas na bratovski boj!
Daj zberi nas zopet helenski ves rod,
kot nekda si že,
naj druží ga trdna prijateljska vez,
naj rajši odpušča milejše srce!
Dodeli, da poln naš trg bo blaga,
1000 da česna bo našlo potrebno srcé
in jabolk granatnih in kumar, melon
in suknjice majhne za sužnje doma!
Bojotci prodajat pa nosíjo naj
golobov in pródnikov, rac in gosi!
1005 Kopajci naj pošljejo v koših jegulj,
krog njih se pa v množicah gnetemo mi,
ko pridemo s torbo na trg kupovat,
med Mórihom, Télejem, Glavketom tam
in kar sladkosnedežev takih je sploh.
1010 Melantios pridi prepozno na trg:
prodano je vse! Naj stoka na glas
ter naj iz Medéje kriči samospev:
»Gorje mi, gorje mi! Sirota sem jaz!
Med peso ni najti več mojih — jegulj!«²

¹ Pravilno bi bilo: deset let.

² Iz Melantijeve drame Medea se norčuje, ko mu podtakne besedo »jegulj«, namesto »otrok«.

1015 Ljudje se mu naj pa smejió!

(Kratek odmor.)

To, bóginja častita, prosimo, nam daj!

Hlapec.

Morilni vzemi nož, da ovna boš zaklal,
če kuhar si učen.

Gorník.

Ne smem.

Hlapec.

Zakaj pa ne?

Gorník.

1020 Ker klanja Miroslava rada pač ne zre,
oltar ni njen krvav. Odnese noter ga,
zakolji ga in bedra sém prinesi spet.
Takó i zborovodju oven reši se.¹
(Hlapec odnese ovna.)

Zbor.

1025 Ti pojdi torej, starček, vun
in sém prinesi par polen,
da hitro zložíš jih lepó na oltar,
vse drugó potrebno opraviš.
(Gornik gre vun, prinese drva in jih položi na oltar.)

Gorník.

Ne znam li kakor svečenik,
kák dračje prav postavi se?

Zbor.

1030 Kdo dvomi o tem? Saj moder si mož
in ne manjka ti nič.
Kaj neki neznano bi tebi biló,
ki upaš si vse
in glava ti bistra je dana?

Gorník.

Kák dračje krásno tu gori,
še Stílbides² bo jezen!
Še mizo bom prinesel sém,
kaj čakal naj bi hlapca!
(Odide v hišo.)

Zbor.

1035 Kdo slave ne bi možu pel,
kdo ne bi ga hvalil zdaj,
ki mnogo je zla prestal
ter rešil je sveti dom?
Zato ga vsak bo blagroval,
častil ga brez konca.
(Gornik se vrne z mizo in hlapec s kosi mesa.)

Hlapec.

1040 Zdaj deni bedri gori, pripravljeno je vse;
jaz grem pa še po drob in po darilni dar.
(Odide.)

¹ Bedra brez mesa, zavita v mast in mrežico, so sežgali, drugó so pa snedli tisti, ki so darovali, tukaj pa zbor.

² Slaven vedež, ki je znal dračje prav zložiti in pre-rokovati iz plamena.

Gornik.
Jaz bom oskrbel to. Ne múdí se prevèč!

Hlapec
(se takoj vrne).
Poglej, sem že nazaj! Se uren ti ne zdim?
(Dá darove Gorniku.)

Gornik.
Zdaj pojdi sèm in peci!
(Hierokles prihaja.)
Kdo je neki to,
ki z lavoriko glávo si okrásil je
1045 ter k nam prihaja, vidim?

Hlapec.
Ták je kot slepar;
kák prerok najbrž bo.

Gornik.
Hierokles je sam,
vsem znani slavni vedež iz Oreja doma.
Kaj neki bo povedal?

Hlapec.
Gotovo je prišel,
da temu ugovarja, da je sklenjen mir.

Gornik.
1050 Prijetni duh samó privabil ga je sèm.

Hlapec.
Kot videla ga ne bi, se delajva!

Gornik.
Že prav.

Hierokles.
Čemu so te darí in kómu od bogov?

Gornik.
Kar tiho dalje peci! Ne liži mastnih krač!

Hierokles.
Komú darujete?

Gornik.
Izvrstno cvre se rep.

Hlapec.
1055 Izvrstno, Miroslava, častna bóginja!

Hierokles.
Zdaj bedro pa načni in drugim daj okrog!

Gornik.
Naj speče prej se dobro!

Hierokles.
Kaj boš to dejal,
saj je pečeno že!

Gornik
(Hierokleju).
Predrzněž, kdor si že!
(Hlapcu.)

1060 Razreži! Kje je miza? Brž prinesi dar!

Hierokles.
Odreži jezik záse!¹

Gornik.
To vemo tudi mí.
Veš, kák nasvet ti dam?

Hierokles.
No, kakšen?

Gornik.
Pusti nas,
ker Mirosravi dar darujemo le-ta!

Hierokles
(se dela začudenega. Nato prične slovesno kot prerok).
Smrtniki bedni, neumni —

Gornik
(ga prekine).
Na glávo naj pade to tvojo!

Hierokles.
vi, ki v slepoti duha ne úmete božjih naklepov
1065 ter kot ljudje podpisáli pogodbo ste z opico²
bistro —

Gornik.
Háhaha!

Hierokles.
Kaj se smejiš?

Gornik.
Ugaja mi »opica bistra«.

Hierokles.
ter kot boječi golobje zaupate zvitim lisičkam,
ki jim pretkana je duša, pretkano srce —

Gornik.
Kák z veseljem
gledal bi, da, potepuh, ták pekla bi tvoja se
pljuča!

Hierokles.
1070 Da, če Bákida³ niso prevarale Vile božanske,
Bakis pa zopet ljudi in Bakida Vile nanovo —

Gornik.
Vrag te naj vzame takoj, če bákati nehal ne
bodeš!

¹ Jezik so odrezavali posebe in ga darovali po večerji Hermu, boгу govorníštva.

² Opice in lisičke (v. 1067) so Lacedemonci.

³ Bakis je bil bojotski vedež, katerega so navdihovale Vile. Kot drugi Bakis napoveduje slovesno, da bi morala biti vedno vojska.

Hierokles.

ni še dopolnil se čas, da prosta živi Miroslava,
ampak to mora se prej —

Gornik.

Meso nasoliti seveda.

Hierokles.

1075 Blaženim namreč bogovom sedaj ni še ljubo
to v srcu,
prej da prenehal bi boj, kot vzameta volk se
in oven.

Gornik.

Kak, o prokleti slepar, naj vzameta volk se
in oven?

Hierokles.

Dokler neznosen se smrad bo širil za urnim
dihurjem,
lišček pa dokler rodil žvrgoleči bo slepe
mladiče,
dótlej skleniti miru ne smeli bi nikdar
meščani.

Gornik.

1080 Kaj naj storimo tedaj? Naj vedno se bijemo
dalje,
skušamo s kocko v rokâh, kdo bolj bo za
ranami jokâl,
dasi je lãhko koj mir in vladamo skupno nad
Grki?

Hierokles.

Raka naučil ne boš, da ravno naprej bi
korakal.

Gornik.

1085 Nikdar v prihodnje ne boš več kósil zastónj
v pritaneju,
nič izpremenil na tem, kar zdaj se je že
izvršilo.

Hierokles.

Suknjice gladke nikdâr bodičasti jež ne
obleče.

Gornik.

Bodeš li nehal kedaj zabavljati tãk cez
Atence?

Hierokles.

Kaj da zažgali ste bedra? Je božji izrek to
ukazal?

Gornik.

Da, še najlepši izrek, ki sam ga zapel je
Homeros:

1090 »Ko se razpršil oblak sovražne je vojske
nad njimi,
koj Miroslavo izbral in v tempelj posadil jo
narod.

Ko pa pojedli so drob in bedra na ognju
sežgali,
zlivali dar so iz čas in jaz sem jih vodil po
poti;

toda preroku nihče podaril ni svetlega
vrčka.«

Hierokles.

1095 Mene ne briga to nič, ker tega ni rekla
Sibila.

Gornik.

Toda primerno dejal, pri Zevsu, je modri
Homeros:
»Rod mu ni mar in ne dom, kaj zakon veleval,
ne úme,
komur borenje je všeč in klanje krvavo med
brati.«

Hierokles.

1100 Glej, da ti kanja ne bo pretkana prevarala
ter ti odnesla kakó — [duše

Gornik.

Ti, hlapec, na to pa le pazi,
ker ta preroški izrek nevaren je našemu
drobu!
Pitno darilo zlij v vrč in sèm mi prinesi kos
droba!

(Hlapec prinese in tudi Hierokles se usede za
mizo.)

Hierokles.

Ako dovóliš mi to, i jaz si bom malo
postregel.

Gornik.

Daritev, daritev!

Hierokles.

1105 Daj še meni nalij in kos mi od droba ponudi!

Gornik.

Blaženim vendar bogovom sedaj ni še ljubo
to v srcu,
ampak to moramo prej — izpiti, ti moraš
pa — iti.

(Proseče.)

Vedno ostani pri nas, častita gospa Miroslava!

Hierokles.

Jezik prinesi mi vsaj!

Gornik.

Da svojega kmalu odneseš!

Hierokles.

1110 Daritev!

(Toda tudi ta poskus nima uspeha. Gornik se
dela, kot da ne sliši.)

Gornik.

Na, hlapec, daruj, potem pa mesa
si še vzemi!

Hierokles.

Nihče ne bo mi od droba nič dal?

Gornik.

Saj ni nam mogoče,
da bi ti dali kaj prej, kot vzameta volk se
in oven.

Hierokles.

Prosim te, glej me, kleče!

- Gornik.**
Vse prošnje zastonj so, prijatelj;
suknjice gladke nikdár bodičasti jež ne
obleče.
(Se obrne h gledalcem.)
- 1115 Gledalci, k nama sèm, pomagájte jesti drob!
- Hierokles.**
Kakó to? Kaj pa jaz?
- Gornik.**
Ti pa Sibilo jej!
- Hierokles.**
Samà ne bosta jedla vidva tèga tu,
si bom pa s silo vzel; saj to je skupna last!
- Gornik**
(mu brani).
Udari Bakida!
- Hierokles**
(h gledalcem).
Za pričo ste mi vi!
- Gornik.**
1120 I jaz, da potepuh in sladkosnedež si!
(Hlapcu.)
Udari potepuha s tem-le krcljem tu!
- Hlapec.**
To láchko ti storiš, jaz slekel pa med tem
ga bom iz teh-le kož, ki vzel jih je, goljuf.¹
(Hierokleju.)
- 1125 Boš vrgel kože doli, daritveni slepar?
Si slišal, črni vran, iz Oreja domá?
Ne boš odlétel brž nazaj v Elimnion?
(Hierokles zbeži, Gornik in hlapec drevita za njim.)
- Zbor.**
O radóst, o radóst!
Sira sem, čebule prost,
rešen šlema težkega,
1130 kajti vojska všeč mi ni.
Gorka peč bolj diši,
sredi móž dragih mi
ljubljenih poln vrč.
Velik panj vrzem v peč,
ki ga soj letni je
1135 vroči žgal, da je suh.
In ko kuham čičeriko
ter žari v plamenu bukev,
lepo Tráčanko poljubim,
ko se žena kópat gre.
- Zborovodja.**
1140 Nič ni lepšega na svetu,
kot če setev si končal
in tí bog namaka polje,

¹ Pri drugih daritvah so mu postregli in podarili tudi kože darovanih živali, katere nosi sedaj s seboj.

sosed pa takó ti dé:
»Daj povej, Seljak mi dragi,
kaj počneva naj sedaj?
Meni všeč bi bil kozarček,
ko nam bog poslal je dež.
Sprazi, žena, nam fižola,
sprazi, žena, sklede tri,
deni vmes pšenične moke,
tudi smokev vzemi kaj,
Sira¹ naj med tem pa klicat
Mana s polja gre domov!
Kdo bo danes trte rezal,
saj mogoče vèndar ni,
kdo v vinogradu bo kópal,
ker je mókro vse takó!
In iz hiše naj prinese
drozga kdo in ščinkavca;
tudi mlezev tam je bila
in pa štirje zajčeki,
ako mačka ni odnesla
mi zvečer katerega;
kajti nekaj ropotalo
in razgrajalo je tam.
Tri prinesi meni, deček,
enega očetu daj
in Ajshínada poprosi,
naj ti mirt dá s sadežem!²
Hkrati naj mi kdo pokliče —
daleč ni — Harinada,
da bo z nami pil kozarček,
ker nam daja in napaja
dobrohotno setev bog.«

Zbor.

Kadar spev svoj sladák
čriček poje in ščrli,
grem pogledat ves vesel
poleg hramčka trtice,
je-li grozd že mehák,
ker brsti rano cvet;
rádosten smokev zrem,
ki zori, sok redi;
in ko sad zrel je njen,
trgam ga, slastno jem.
zraven kličem: »Drage Hore!³
Maternih dušic⁴ si zmešam:
in takó se zdebelim,
dokler sije letni čas.

Zborovodja.

Bolj sem debel, kot bi videl
stotnika prokletega,
ki na šlemu tri ima čope,
plašč rdeč pa, da kriči,
ki umetna ga je roka
v Sardah, pravi, barvala;
1175 če pa mož v rdečem plašču

¹ Sira je sužnja, Manes pa suženj.

² Gostje so se venčali z mirtami; ako so imele tudi sad, je pomenilo to posebno slovesnost.

³ Hore, letni časi.

⁴ Materine dušice so rabili kot odvajalno sredstvo, pa tudi želodec krepe.

bíti bi se moral kdaj,
tákrat ga pa sam pobarva
z barvo, ki ni lepa kaj,
in nato kot prvi steče;
kot rumen petelin-konj¹
maha s čopom na čeladi,
jaz ob mreži pa stojim.
Ako pa domov dospejo,
kaj ti vse počenjajo!
1180 Zdaj sposoben si za vojsko,²
danes spet te zbrísejo;
piše, briše dvakrat, trikrat.
»Jutri dan je za odhod«:
toda hrane nisi kupil,
vedel nisi, da boš šel.
Ko pa stopiš tja do stèbra,
ki ga je Pandion dal,
vidiš sebe in v zadregi
letaš jezen semtertja.
1185 Ták ravnajo z nami kmeti,
a z meščani ne takó,
od bogov in mož prokleti,
ki so vrgli ščit za plot!
A če hoče bog, dajali
bodo mi račun še kdaj.
Dosti zla so mi storili,
ki domá so kakor levi,
1190 v boju pa lisjaki vsi.

Gorník

(se vrne in zagleda na mizi čelado).

O fej, o fej!
Kaj prišlo je na mizo k svatom na gosti?
Ti dečko, slišiš? Na, obriši mizo s tem!
To sploh ni več za rabo, za nobeno ne.
1195 Nato nam pa prinesi drozgov in potic,
kolačev tudi belih, zajcev — pa dovolj!
(Hlapec odide. Ljudje prihajajo, med njimi tudi
srpar in lončar.)

Srpar.

Oh, kje je, kje je Gorník?

Gorník.

Drozge pečem tu.

Srpar.

Predragi moj ti Gorník, o preljubi mož,
kakó si prav ravnal, da storil si nam mir!
1200 Prej srpa še za vinar kupil ni nihče,
zdaj láhko pa prodam za petdeset ga kron,
lončarju pa za vrč tri krone dal je kmet.
Predragi Gorník moj, na, vzemi srpov si,
kolíkor češ, zastonj in ta ti piskrov dá.
1205 Od tega, kar prodala za dobiček sva,
prinašava ti vdano kot poročni dar.

¹ Čudna žival na perzijskih preprogah, ki je bila konj s škrlatnim petelinjim perjem, zavitim kljunom in rdečim grebenom.

² Kdor je bil njihov prijatelj, ni bil potrjen ali so ga pa črtali, če jih je podkupil kdo. Imena potrjenih so zapisovali na stebre, katerih je bilo v Atenah dvanaest.

Gorník.

Že dobro že, že dobro. Denita to-le tja
ter k mizi brž stopita! Glejta namreč zdaj,
kák žalosten prihaja k nam perjáníčar!

(Gresta v hišo. Ljudje z orožjem prihajajo.)

Perjáníčar.

1210 Uničil si me, Gorník, uničil, o gorje!

Gorník.

Pa kaj ti je? Noriš? Zeliš perjánice?

Perjáníčar.

Uničil si umetnost, uničil moj si kruh,
in tukaj temu tudi, kopjárju tudi tam.

Gorník.

No, koliko ti dam za ti perjanici?

Perjáníčar.

1215 Kolíko daš mi sam?

Gorník.

Koliko? Sram me je.

Ker vem, da si se trudil s cevko to dovolj,
bi vèndar ti ponudil smokev sklede tri,
da mizo bi si brisal s čudno to stvarjo.

Perjáníčar.

Pa pojdi in prinesi smokev mi tedaj!

1220 Če nekaj vsaj dobim, je bolje kakor nič.

(Gorník je poskusil med tem, kako se briše miza
s perjanico.)

Gorník.

Odnesi k vragu jih od hiše moje proč!
Saj dlaka jim izpada, vredne niso nič.
Za eno niti smokev kupil jih ne bom.

(Perjáníčar žalosten odide.)

Oklepar.

1225 Kaj s kožo to oklepa revež naj počnem,
ki tisoč kron je vreden ter lepo stoji?

Gorník

(ogleduje oklep).

Na tem nikake škode pač ne boš imel.
Za kupno torej ceno meni ga prodaj!
Za nočno bi posodo kot ustvarjen bil.

Oklepar.

Ti, z mene in blaga ne boš se norčeval!

Gorník.

1230 Ugodno se sedi, tri kámenčke¹ mi daj!

Oklepar.

Kakó se boš pa brisal, o neumnež ti?

Gorník.

Čez luknjo to in to porinil bom rokó.

(Porine roki skozi odprtini na ramah.)

¹ Namesto papirja so namreč rabili kamenčke.

- Oklepar.**
Mar na obeh straneh?
- Gornik.**
Pri Zevsu, kajpada,
pri veslih nočem luknjic državi skrivati.¹
- Oklepar.**
1235 Ti torej za nočnik bi plačal tisoč kron?
- Gornik.**
Pri Zevsu, da, jaz dam. Mar misliš li, bedak,
da prdo bi prodal mordà za tisoč kron?
- Oklepar.**
Prinesi mi denar!
- Gornik**
(stopi z oklepa).
Nikakor, dragi moj!
Tišči preveč, poberi se! Ne kupim nič.
- Trobentar.**
1240 Povej, kaj naj počnem s trobento vendar to,
ki kupil sem nekoč za šestdeset jo kron?
- Gornik**
(jo vzame v roko).
Razstópi svinca in ga vlij v votlino to,
tu zgoraj pa bolj dolgo vtakni palico:
poglej, kàk krasen vrč! Obesiš ga lahkó!
- Trobentar.**
1245 Gorje mi, kaj se šališ?
- Gornik.**
Dam ti drug nasvet.
Razstópi, kot sem rekel, svinca in ga vlij,
tu góri pa obesi prečko in z vrvjo
priveži jo trdnó: poglej, sedaj imaš,
da smokve boš družini tehtal s tem lahkó.
- Čeladar.**
1250 O trdosrčni bog, uničen sem do tal!
Za te čelade plačal kron sem sto nekoč;
in kaj naj zdaj počnem? Bo kupil jih li kdo?
- Gornik.**
Veš, kaj? V Egípet pojdi ter jih tam prodaj,
da merili čistilni prašek bodo v njih!²
- Kopjar.**
1255 O dragi moj čeladar, kàk se nam godi!
- Gornik.**
No, tèmú ni krivice.

¹ Poveljnik je moral preskrbeti za ladje toliko vesel, kolikor je bilo lukenj, denar za veslače so dobivali pa od države. Kak skop poveljnik je pa zatajil nekaj veslačev in zamašil odprtine, da ga niso dobili.

² Herodot pravi, da so si čistili Egípečani vsak mesec tri dni zaporedoma želopec z različnimi sredstvi, ker so mislili, da prihajajo vse bolezni od hrane.

- Čeladar.**
Povej mi torej vsaj,
so li za kako rabo te čelade še?
- Gornik**
(ga prime za ušesa).
Če take-le ročaje¹ naredil boš na njih,
prodajal boš izvrstno, mnogo bolj kot zdaj.
- Čeladar.**
1260 Kar pójdíva, kopjar!
- Gornik.**
Nikakor ne še zdaj,
jaz kopje bom odkupil to-le mu še prej.
- Kopjar.**
No, koliko pa daš?
- Gornik.**
Prežagaj jih na pol,
za kolje bi jih rabil, po vinarju komad.
- Kopjar.**
Norčuje se samó, kar, dragi, pojdiva!
(Odideta.)
- Gornik.**
1265 Poglejte, tam že sinčki gostov vun gredó,
ker sili jih potreba, kot se meni zdi,
al skusili bi radi, bo-li petje šlo.
(Prvemu dečku.)
Sem k meni stopi, deček, ter poskusi prej,
kar notri hočeš peti, tu pred mano zdaj!
- Lamahov sín.**
1270 »Hrabre najprvo može, ki v blesku orožja« —
- Gornik.**
Boš tiho!
Kaj o orožju boš pel, in zdaj, o ti trikrat
nesrečni,
ko je zavladal nam mir! Prokleti ti butasti
poba!
- Lamahov sín.**
»Ko pa nasproti gredoč do istega kraja
dospejo,
tarče zadenejo skup in ščiti z žebli
okovani.«
- Gornik.**
1275 Ščiti? Boš molčal že kdaj? Nikar ne
spominjaj me ščitov!
- Lamahov sín.**
»Vriskali hkrati so tu, tam jokali zopet
junaki.«

¹ Ako naredi na vsako stran po eno uho, bo imel vrč, ki ga bo lahko prodal.

Gornik.
 Jokali da so možje? Da, jokali boš, pri
 ako o joku boš pel in tistih žeblih
 okovanih!

Lamahov sin.
 Kaj pa naj pojem potem? Povej mi, kaj vseč
 bi ti bilo?

Gornik.
 1280 »Z mesom takó se gosté govejskim« — al
 temu podobno —
 »zajtrk nato prineso in sladke prigrizke na
 mizo.«

Lamahov sin.
 »Z mesom takó se gosté govejskim in konjem
 uprečo
 snamejo s potnih vratov, ker siti so bili že
 boja.«

Gornik.
 1285 Že siti boja jedli so, takó je prav.
 Takó, takó mi poj, da jedli siti so!

Lamahov sin.
 »Vzeli orožje nato po jedi so« —

Gornik.
 Vina seveda.

Lamahov sin.
 »Drli pri vratih so vun, neznansko nastalo
 je vpitje.«

Gornik.
 Pogini, smrkavec, ti s svojo vojsko vred!
 Samó o bojih peti znaš. Čegav pa si?

Lamahov sin.
 1290 Jaz?

Gornik.
 Ti seve, kdo drug!

Lamahov sin.
 Jaz Lamahov sem sin.

Gornik.
 Aha!
 Res čudil bi se jaz, da nisi sin moža,
 ki bojni hoče jok in bojni hoče stok.
 Poberi se in strup svoj kopjenikom poj!
 (Lamahov sin odide. Gornik se obrne k drugim
 dečkom.)

Gornik.
 1295 Kje neki je pa sin Kleonimov? Je tu?
 (Ta stopi predenj.)
 Zapoj kaj, preden noter greš! O tebi vem,
 da bojev pel ne boš, tvoj oče je pošten.

Kleonimov sin.
 »Sajec kák nosi sedaj moj ščit, ki sem v
 grm ga vrgel,
 dasi sem pustil nerad kras, ki zakrivil ni
 nič.«¹

¹ Epigram Arhiloha, ki je v boju v Sajci v Trakiji
 vrgel ščit.

Gornik.
 1300 Daj mi povej, otroče, li poješ o svojem
 očetu?

Kleonimov sin.
 »Vendar življenje sem rešil« —

Gornik.
 In staršem naredil sramoto! —
 Pojdimo rajši noter! Saj to dobro vem,
 da tēga, kar sedaj o ščitu si mi pel,
 pozabil pač ne boš kot sin Kleonimov.
 (Dečki se vrnejo v hišo, Gornik in zbor gresta za
 njimi pojoč.)

Gornik.
 1305 A vaš opravek je sedaj,
 ki tukaj ste ostali,
 da vse pod streho spravite,
 ne žvečite mi sline.
 Le hrabro dalje, smel naskok,
 čeljusti gibljite obe!
 O reve ve neumne,
 1310 čemu vam bodo pa zobje,
 če grizli nič ne bodo?

Zbor.
 To naša bo gotovo skrb,
 zahvalim za vabilo.

Gornik.
 Na zajce navalite zdaj,
 ki lačni prej ste bili!
 Saj vsak se dan to ne zgodi,
 da slastno ti pečenko dá,
 ki tava sam po polju.
 1315 Požirajte, drugače žal
 vam kmalu bode, pravim.
 (Zbor stopi v vrste, da odide.)

Zborovodja.
 Molčite zvestó!
 Nevesto naj kdo
 k nam semkaj iz hiše pripelje!

Naj baklje goré
 in ljudstvo naj vse
 veselo zavriska, zapoje!

Orodje sedaj
 na polje nazaj
 spet moramo kmalu prinesiti,
 poprej pa na ples
 in pijmo ga vmes,
 Hiperbola vun pa spodimo!

1320 K bogovom dvignimo v molitvi roké,
 na rod naj helenski bogastvo rosé,
 naj kašče z ječmenom se polnijo nam
 in vina pri vsakem naj polna bo klet
 in smokev dovolj,
 1325 naj skače krog žen nam kopica otrok!
 Naj vrne se zopet k nam ves blagoslov,

ki prej smo uživali v srečnih ga dneh,
in meč naj bleščeči počiva!
(Svatje z bakljami pripeljejo Dobroslavo iz hiše.
Gornik hiti nevesti naproti in poje.)

Gornik.

1330 Pojdi, žena, kjer mak cvetè,
tam počila se boš z menoj
v varstvu dražega, draga!

(Jo prime za roko.)

Himen,¹ o Himenajos!

1. pol zbora.

Trikrat srečni, sedaj imaš,
kar zaslužil si davno že.

2. pol zbora.

1335 Himen, o Himenajos!
Himen, o Himenajos!

1. pol zbora.

Kaj pač dal boš nevesti?
Kaj pač dal boš nevesti?

2. pol zbora.

Cvetke bral boš nevesti.
Cvetke bral boš nevesti.

1. pol zbora.

1340 Mi, ki vodimo sprévod ta,

¹ Himen ali Himenajos je bil bog svatbe.

dvignimo in nesimo ga
v hišo ženina, dragi!

2. pol zbora.

Himen, o Himenajos!
Himen, o Himenajos!

(Dvignejo Gornika na rame.)

Gornik.

1345 Zdaj boš živel brez vse skrbi,
vojske žalostne več ne bo
ter obiral boš smokve.

2. pol zbora.

Himen, o Himenajos!
Himen, o Himenajos!

1. pol zbora.

1350 Kàk debela je smokev ta,
kàk prijetna je ona!

Gornik.

Reci tàk, ko se boš gostil,
čàšo rujnega vinca pil!

2. pol zbora.

Himen, o Himenajos!
Himen, o Himenajos!

Gornik.

1355 Pojte, pojte glasno, mójze,
vsí za mano v veselja dom,
jedli boste kolače!

Pri podružnici svetega Lénarta.¹

Oblaki lete, vrhovi šume
poldanski nad tvojo tihoto,
iz šum splašen klic, blesk daljnih goric
pozdravlja te v senčno samočo,
a ti si ves siv, ves tih, sveti Lénart.

A zemlja ječi.

Iz davnih grobov stoletnih rodov,
ki križev nad njimi več ni,
ječi v prebolestni muki:
— Kje ste vi, kje ste vi,
naši vnuki? —

In veter šumi: — Jih ni, jih ni. —

Jih ni, da kot davni njihovi očetje
bi rešeni groz iz suženjskih voz
prinesli ti lance v domače zavetje.
Na daljnih bojiščih v širokih grobiščih
spi utrjeni cvet njih mladih let.

In ti si daleč, ves tih, ves siv, sveti Lénart.

Alozij Remec.

¹ Sv. Lenart se upodablja z verigami; ujetniki v turških časih so ga častili kot zavetnika. Op. uredn.